

KIRSAL SUÇA ELEŞTİREL BİR BAKIŞ: KIRSAL TOPLULUKLARIN SUÇU ETKİLEYEN ÖZELLİKLERİ*

A CRITICAL VIEW OF RURAL CRIME: CHARACTERISTICS OF RURAL COMMUNITIES THAT AFFECT CRIME

Murat MADENÜS**

Hasan Atakan ŞENGÜL***

Öz

Kırsala atfedilen, sosyal düzenin hâkim olduğu ve suçun bulunmadığı yer imajı, dünya genelinde kırsaldaki suçun ve suçluluğun uzun yıllar suç araştırmalarının kapsamı dışında kalmasına neden olmuştur. Son otuz yılda yapılan çalışmalar sonucunda ise kırsalın hem nicelik hem de nitelik açısından üzerinde dikkatle durulması gereken bir suç olgusunu barındırdığı kanıtlanmıştır. Elde edilen bu önemli sonuçlara rağmen, dünyanın önde gelen tarım ülkelerinden birisi olan Türkiye’de kırsala yönelik suç araştırmalarının sayısının oldukça az olduğu, az sayıda yapılan çalışmalarda ise konunun sosyolojik yönüne çok fazla değinilmediği görülmektedir. Bu eksikliğe dikkat çekmek amacıyla yapılan çalışmada, Türkiye’deki kırsal suç olgusu eleştirel bir bakış açısıyla incelenmiş ve kırsalın suçu etkileyen beş özelliği- coğrafya, kültür, ekonomi, demografi ve teknoloji- çerçevesinde ele alınmıştır. Coğrafi faktörler, kırsal coğrafyanın kente göre hacimsel büyüklüğü ve bunun suç olgusuna etkisi çerçevesinde; kültür, kırsal toplumsal yapılarıdaki birincil ilişkilerin yoğunluğu ve suçun kültürel meşrulaştırılması örnekleri çerçevesinde; ekonomi, kırsala hâkim olan ekonomik yapının dönüşümü ve sınıfsal ilişkilere etkisi çerçevesinde; demografi, modernleşmeyle artan kente göçün ve hareketliliğin suç olgusuna etkisi çerçevesinde; teknoloji ise kentsel teknolojik gelişmelerin kırdaki yayılma hızındaki artış ve bu durumun toplumsal ilişkiler vasıtasıyla suç olgusuna etkisi çerçevesinde ele alınmıştır. Çalışma sonucunda, Türkiye’de de kentteki suçtan ve suçluluktan farklı yöntemlerle araştırılması gereken bir kırsal suç olgusunun var olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Suç, Kırsal, Eleştirel.

Abstract

Image of socially organized and crime-free place that attributed to rural has caused a worldwide ignorance about rural crime and criminality researches for years. However, by the results of last thirty years studies, it’s proven that rural has a crime fact that must be considered deeply both quantitatively and qualitatively. In spite of these important results, it’s seen that in one of the world’s leading agriculture country, Turkey, there are scarcely rural crime researches and in these researches sociological aspect is not touched on sufficiently. In this research it is defined to attract attention to this deficiency, rural crime fact in Turkey is investigated by a critical point of view within the frame of five characteristics of rural-geography, culture, economy, demography and technology. Rural geography is defined in terms of larger size of rural areas in comparison to urban areas and effect of this situation to crime fact. Culture is defined in terms of intensity of primary relations in rural community structures and samples of culturally legitimated crimes. Economy is defined in terms of transformation of economic structure which dominates rural areas and effects on relations between classes. Demography is defined in terms of effects on crime fact created by migration and movement through urban increased by modernization. Technology is defined in terms of improvement in spreading speed of urban technologic developments and effects on crime fact via public relations. Results of the study show that, also in Turkey there is a rural crime fact that must be researched by different methods than used for urban crime and criminality.

Key Words: Crime, Rural, Critical.

1. Giriş

21. Yüzyıl’ın ikinci on yıllık döneminin sonlarına yaklaştığımız günümüzde, suç olgusu her geçen gün daha büyük bir sorun haline dönüşmeye devam etmektedir. Genelde toplumda, özelde ise bireylerde onarılması çok zor tahribatlara neden olan suç olgusu, tarihin ilk dönemlerinden beri insanların ilgisini çeken (Günşen-İçli, 2013: 67) bir olgu olmakla birlikte, günümüzde mücadele edilmesini ve önlenmesi için yöntemlerin geliştirilmesini zorunlu kılan bir seviyeye ulaşmıştır. Bu mücadelenin icracı kanadını, başta kolluk kuvvetleri olmak üzere devletin resmi organları oluştururken, suçun nedenlerini ve önlenmesi için uygulanması gereken yöntemleri araştıran bilimsel kanadı ise kriminoloji bilimi oluşturmaktadır. Temelleri 18. Yüzyıl’ın sonları ile 19. Yüzyıl’ın başlarında atılmaya başlanan (Sokullu-Akıncı, 2013, 113-114)

* Makale, Murat MADENÜS’e ait olan “Ekolojik Bakış Çerçevesinde Kırsal ve Suç: Tarımsal Sulama Sistemlerinden Hırsızlıkların Suç Fırsatı Teorisi Doğrultusunda İncelenmesi” isimli tezin üçüncü bölümünün ve 12 Nisan 2018 tarihinde, 1. Adli Sosyoloji Kongresi’nde Murat MADENÜS tarafından sunulan “Kırsal Kriminoloji” isimli bildirinin birleştirilip tekrar gözden geçirilmesiyle oluşturulmuştur.

** Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Doktora Öğrencisi, mrtmdns@gmail.com

*** Dr., Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, atakansengul@gmail.com

kriminoloji biliminin günümüze kadar izlediği gelişim süreci incelendiğinde ise genellikle kent merkezli bir bakış açısının hâkim olduğu göze çarpmaktadır (Donnermeyer, Scott ve Barclay, 2013, 70).

Kırsala atfedilen, sosyal düzenin hâkim olduğu ve suçun bulunmadığı yer imajı, dünya genelinde kırsaldaki suçun ve suçluluğun uzun yıllar suç araştırmalarının kapsamı dışında kalmasına neden olmuştur (Donnermeyer ve DeKeseredy, 2014, 6-10). Ancak son otuz yılda bu eksikliğin farkına varılabilmiş ve yapılan çalışmalar sonucunda kırsal suçların kent suçlarından farklılıklar taşıdığı, hatta farklı kırsal topluluklar içerisinde dahi suçun farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, yine yapılan bu çalışmalar sonucunda, kırsaldaki suç oranlarının hiç de zannedildiği gibi çok düşük seviyelerde olmadığı ve ciddi bir kırsal suç gerçeğiyle karşı karşıya olduğu ortaya çıkmıştır (Mears, vd., 2007, IV; Donnermeyer ve DeKeseredy, 2014, 11-14). Bu çalışmalar sonucunda ulaşılan en önemli sonuç ise kırsal toplumsal yapıların suçu neredeyse tamamıyla önleyici işlevleri olduğunu kayıtsız şartsız kabul eden hâkim görüşün savlarının çürütülmesi olmuştur (Donnermeyer ve DeKeseredy, 2014, 51-52). Günümüzde eleştirel kırsal kriminoloji (Donnermeyer ve DeKeseredy, 2008, 12-17) olarak adlandırılan alanın doğmasını sağlayan bu çalışmalar, kırsal suçu eleştirel bir bakış açısıyla ele almış ve kırsal toplumsal yapıların bir takım suçları önleyici etkisinin yanında, farklı bir takım suçların da hem oluşmasını hem de bu suçların teşvik edilmesini sağlayıcı etkilerinin olduğunu ortaya koymuştur. Elde edilen bu önemli sonuçlara rağmen, dünyanın önde gelen tarım ülkelerinden birisi olan Türkiye’de ise kırsala yönelik suç araştırmalarının sayısının oldukça az olduğu, az sayıda yapılan çalışmalarda ise konunun sosyolojik yönüne çok fazla değinilmediği (Karamanoğlu, 2014) ve oldukça eski ve geçerliliğini yitirmiş veriler üzerinden sonuçlara ulaşılmaya çalışıldığı (Temurçin ve Yakar, 2013) görülmektedir.

Bu doğrultuda yapılan çalışmada, Türkiye kırsalındaki suç olgusu eleştirel bir bakış açısıyla incelenmiş ve Weisheit ve Donnermeyer (2000, 327) tarafından, kırsal toplulukların kentten farklı olarak suçu etkileyen özelliklerini açıklamak için kullanılan beş ayrı başlık -coğrafya, kültür, ekonomi, demografi ve teknoloji- çerçevesinde ele alınmıştır. Çalışma sonucunda, Türkiye’de de kentteki suçtan ve suçluluktan farklı yöntemlerle araştırılması ve eleştirel bakış açısıyla ele alınması gereken bir kırsal suç olgusunun var olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2. Kırsaldaki Suç Olgusuna Eleştirel Bir Bakış: Eleştirel Kırsal Kriminoloji

Eleştirel kırsal kriminoloji, incelediği konular çok eskilere dayanabilen, bununla birlikte ilk çalışma örneklerinin ancak 20. yüzyılın ortalarında ortaya çıktığı görülen eleştirel bir suç yaklaşımıdır (Donnermeyer ve DeKeseredy, 2014, 30). 1964 yılında William Chambliss tarafından yapılan ve 14. yüzyılda İngiltere’de uygulamaya konulan, toprak sahiplerinin izni olmaksızın çalışmayı reddeden kişilerin eylemlerini suç olarak düzenleyen yasayı sosyolojik açıdan analiz eden çalışma eleştirel kırsal kriminolojinin ilk örneği olarak kabul edilmektedir (Coventry ve Palmer, 2008, 303-305). Bu çalışmadan sonra, özellikle kapitalist toplumun Marksist eleştirisine dayanan önemli sayıda eleştirel kriminoloji çalışmasının yapıldığı görülmekle birlikte, bu çalışmaların büyük oranda kent merkezli çalışmalar olduğu ve kırsalın suç araştırmalarının dışında tutulduğu göze çarpmaktadır (Donnermeyer ve DeKeseredy, 2014, 33). Bu duruma neden olan en önemli etken olarak, başta halen daha güncel suç araştırmaları üzerindeki etkisini devam ettiren Chicago Okulu olmak üzere, suç üzerine çalışma yapan büyük çoğunluğun sorgulamadan kabul ettiği birtakım yanlış önermeler ifade edilmiş ve çağdaş eleştirel kırsal kriminoloji düşüncesi çoğunlukla bu önermelerin eleştirisi üzerine şekillenmiştir. Bu eleştirilere ve kırsal suç kavramına geçmeden önce, yine eleştirel bir bakış açısıyla, dünya genelinde ve Türkiye’deki kırsal kavramının üzerinde durulmasının gerekli olduğu düşünülmektedir.

2.1. Kırsal

Güncel Türkçe Sözlük [web]’te “**kırsal**”, “Az sayıda insanın barındığı, genellikle kır durumunda olan yer” olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım kırsalı tam manasıyla açıklamaktan uzak olmakla birlikte, dünya genelinde de şu ana kadar kırsalın net ve ortak bir tanımı üzerinde anlam birliği sağlanamadığı görülmektedir. Kırsal, ilişkilendirildiği çalışma alanına göre farklı tanımları yapılan bir kavram olarak varlığını devam ettirmektedir (Plessis, Beshiri ve Bollman, 2001, 2-12; Coburn, McKinney, McBride ve Mueller, 2007, 1-7).

Bu kavram karmaşası, teoride kırsala ve kente atfedilen farklı özelliklerin gerçekte iç içe geçmiş olmasından kaynaklanmaktadır (Kurtkan-Bilgiseven, 1988, 80-82). Örneğin, geçmişte tam manasıyla bir kır yaşamının sürdürüldüğü kentten uzak ve ayrık alanlar, ulaşım imkânlarının ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte günümüzün en lüks yaşamlarının sürdürüldüğü yerler haline dönüşebilmektedir. Buna karşın, kent olarak nitelendirilen bazı yerler ise her geçen gün hem nüfusunu kaybetmekte hem de modern kent yaşamının yeni gereksinimlerini karşılayamamaları nedeniyle adı kent olan, nispeten büyük köylere

dönüşebilmektedir. Dolayısıyla kenti ve kırsal tam manasıyla birbirinden ayırabilecek bir tanım yapmak da mümkün olmamaktadır. Bunun yerine, kent ve kırsal kavramlarının kullanım amaçlarına göre belli kıstaslarla ayrılması ve bu kıstaslara göre yapılan tanımların kullanılması tercih edilen bir yöntem haline almıştır. Türkiye özelinde değerlendirildiğinde, yerleşim yerlerinin sınıflandırılmasında ayrıntılı sosyolojik faktörlerin kullanılmadığı, daha ziyade sayısal verilere göre ve siyasal kaygılar sonucunda verilmiş statüler üzerinden bir idari teşkilatlanmaya gidildiği görülmektedir (Taş, 2016, 190-192). Bu doğrultuda, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'nin ve İç İşleri Bakanlığı'nın kullandığı kırsal tanımlamaları ön plana çıkmaktadır.

Türkiye'de kırsalla ilgili yapılan istatistiksel çalışmalarda, TÜİK tarafından genellikle iki tanım kullanılmaktadır. Bu tanımlar; nüfusu yirmi binden fazla olan yerleri kent, diğer yerleşim yerlerini ise kırsal olarak kabul eden "kırkent" tanımı ile yerleşim birimlerinin nüfuslarına bakılmaksızın, idari statülerine göre, il ve ilçe merkezlerini kent, diğer tüm yerleşimleri ise kırsal kabul eden "köyşehir" tanımıdır (T.C. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, 2011, 39). Bu tanımlar yapılırken kullanılan nüfus ve idari teşkilatlanma kıstasları göz önünde bulundurulduğunda, uygun sosyolojik ölçütlere göre yapılmış bir kırsal ve kent sınıflandırmasından söz etmenin pek de mümkün olmadığı görülmektedir. Özellikle 2012 yılında çıkarılan yeni Büyükşehir Belediye Kanunu ile birlikte, halen daha kırsal toplumsal yapıların temel özelliklerini taşıyan pek çok köy mahalleye dönüştürülmüş ve kent sınırlarına dâhil edilmiştir. Bu düzenlemeler sonucunda, Türkiye idari teşkilatlanmasında kırsal olarak tanımlanan yerleşim yerlerinde yaşayan nüfus, toplam nüfusun sadece %6'sını oluşturur duruma gelmiştir. Bu oran, Avrupa Birliği'nin Türkiye'den istediği kırsal nüfusun azaltılması şartını kâğıt üzerinde sağlamış olsa da, sosyolojik faktörler gözlemlenmeden yapılan mevcut idari teşkilatlanmanın ortaya koyduğu kırsal ve kent sınıflandırmasını sosyolojik çalışmalarda kullanmanın sağlıklı sonuçlar doğurmayacağı aşikârdır (Özensel, 2015, 41). Ne var ki, bu sağlıklı tanımlama Türkiye'de yapılan suç araştırmalarını da etkilemektedir.

Suç araştırmaları açısından bakıldığında da, dünya genelinde belirlenmiş ortak bir kırsal tanımından bahsetmenin mümkün olmadığı (Weisheit, Falcone ve Wells, 2006, 3) ve ülkeden ülkeye farklılıklar olduğu görülmektedir. Türkiye'de emniyet ve asayiş hizmetlerinin yürütülmesi görevi İç İşleri Bakanlığı tarafından; kentlerde Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM), polis teşkilatının bulunmadığı, ağırlıklı olarak kırsal olarak nitelendirilebilecek yerlerde ise Jandarma Genel Komutanlığı (J.Gn.K.lığı) vasıtasıyla yerine getirilmektedir (jandarma.gov.tr [web]). Bu görevlendirme yapılırken esas alınan tanım, genel itibarıyla köyşehir tanımıdır ve Türkiye'nin toplam yüz ölçümünün %92'sini, köyşehir tanımına göre kırsal olarak nitelendirilebilecek olan J.Gn.K.lığı sorumluluk bölgesi oluşturmaktadır. Bununla birlikte, daha önce bahsedilen Büyükşehir Belediye Kanunu sonucunda, köyden mahalleye dönüştürülen pek çok yerleşim yeri J.Gn.K.lığı sorumluluğundan EGM sorumluluğuna devredilmiştir. Ancak, her ne kadar mahalle ismini almış olsa da, EGM'ne devri yapılmayan ve halen daha J.Gn.K.lığı sorumluluk bölgesinde yer alan yerleşim yerleri de bulunmaktadır. Mevcut idari yapılanmaya göre kırsal nüfus toplam nüfusun %6'sını oluşturuyor gözükse de, mahalleye dönüşmesine rağmen halen daha J.Gn.K.lığı sorumluluk bölgesinde yer alan ve büyük oranda kırsal toplumsal yapının özelliklerini taşıyan yerleşim yerleri nedeniyle, J.Gn.K.lığı sorumluluk bölgesinde yaşayan nüfus toplam nüfusun yaklaşık %20'sini oluşturmaya devam etmektedir (J.Gn.K.lığı, 2013, 26).

Sonuç olarak, J.Gn.K.lığı sorumluluk bölgesinin Türkiye kırsalının büyük bölümünü kapsaması ve mevcut suç istatistiklerinin kullanımında kolaylık sağlaması ile iki ayrı kolluk teşkilatının uygulamaları arasındaki farklılıkların oluşturabileceği tutarsızlıklardan kaçınılması maksadıyla çalışmada sadece J.Gn.K.lığı sorumluluk bölgesinde bulunan yerler kırsal olarak değerlendirilmiştir. Buna karşın, kullanılan bu tanımın sosyolojik gereklilikleri tam anlamıyla karşılamaktan uzak olduğunu, esas alınacak farklı kırsal tanımlarına göre J.Gn.K.lığı sorumluluk bölgesi içerisinde kent, EGM sorumluluk bölgesi içerisinde ise kırsal olarak tanımlanabilecek yerler bulunabileceğini ve Türkiye'nin gerçek manada objektif sosyolojik faktörlere göre belirlenmiş bir idari teşkilatlanmaya ihtiyaç duyduğunu belirtmenin yerinde olacağı değerlendirilmektedir.

Tek tip ve genel geçer bir kırsal tanım yapmanın mümkün olmadığından yukarıda bahsedildi. Kent ve kırsal arasındaki farklılıkların net bir şekilde ayrılmasındaki güçlüklerin yanı sıra, kırsal toplulukların da kendi içlerinde birbirlerinden pek çok farklılıklar gösteriyor olması bu durumun bir diğer önemli nedenidir. Tönnies'den beri sosyolojik araştırmaların çoğunda bir ön kabul olarak yer alan ve kent toplumları ile kırsal topluluklara kendi içlerinde birbirlerine tamamiyle benzer yapısal ve kültürel özellikler atfeden genellemeye karşın, yapılan çalışmalar sonucunda kırsal toplulukların kendi içlerinde pek çok farklılıklar taşıdığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte, kırsal topluluklar incelendiğinde hemen hemen hepsinde bulunan ancak komşuların birbiriyle kardeşten öte olduğu, misafirperverliğin hat safhada olduğu, suçun neredeyse hiç olmadığı gibi gerçek üstü atıflar yerine daha somutlaştırılmış bir takım ortak özellikler de tespit edilmiştir. Kırsalın genel özellikleri olarak isimlendirilebilecek olan ve çoğunlukla kentle karşılaştırmaya dayanan bu

özellikler, aynı zamanda eleştirel kırsal kriminolojinin temsilcileri tarafından da kullanılmaktadır (Donnermeyer ve DeKeseredy, 2014, 4-20). Eskiden çok daha somut şekilde ortaya çıkan bu özellikler, özellikle teknolojik gelişmelerle birlikte köy yaşantısının biraz daha kent nimetlerinden yararlanmaya başlaması sonucunda eski keskinliğini kaybetmiştir. Yine de kırsalın kentten farklı yapısını gözler önüne seren bu özelliklere kısaca değinmenin, kırsalın daha iyi anlaşılmasını sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Bu özelliklerin ilki, kırsalın hem toplam nüfus hem de nüfusun yoğunluğu bakımlarından şehre göre daha az insan barındırmasıdır (Kurtkan-Bilgiseven, 1988: 84; Donnermeyer ve DeKeseredy, 2014, 5; Özensel, 2015, 47). Özellikle tarımda makineleşme sonucunda, tarımda ihtiyaç duyulan insan gücünün azalması ve kent hayatının kırsala göre daha cezbedici bir hal alması, zaten kente göre azınlıkta kalan kırsal nüfusun her geçen gün daha da azalmasına neden olmaktadır. Bu durum öyle bir hal almıştır ki, günümüzde hiç okula giden çocuğun bulunmadığı (radikal.com.tr [web], 2008; Karaçam [web], 2011; buyuktorbali.com [web], 2015) ve muhtemelen on-on beş yıl içerisinde yaşayan nüfusu kalmayacağı için yok olacak köyler bulunmaktadır. 2012 yılı nüfus verilerine dayanarak yapılan hesaplama göre, ağırlıklı olarak kırsalı kapsayan J.Gn.K.lığı sorumluluk bölgesi ile kentleri kapsayan EGM sorumluluk bölgelerindeki toplam nüfus ve km²'ye düşen nüfus miktarları arasındaki fark bu durumu açıkça gözler önüne sermektedir (Tablo 1). EGM sorumluluk sahasının yaklaşık 11 katı büyüklüğünde olan J.Gn.K.lığı sorumluluk sahasında, EGM sorumluluk sahasında yaşayan nüfusun yaklaşık üçte biri kadar insan yaşamaktadır. km²'ye düşen insan sayısı dikkate alındığında ise, EGM sorumluluk bölgesinde km²'ye düşen insan sayısının, J.Gn.K.lığı sorumluluk bölgesinde km²'ye düşen insan sayısından 36 kat fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 1: 2012 Yılı Verilerine Göre J.Gn.K.lığı ve EGM Sorumluluk Alanlarındaki Nüfus Durumu¹

Kolluk Teşkilatı	Toplam Sorumluluk Alanı (km ²)	Toplam Nüfus	km ² 'ye Düşen İnsan Sayısı
J.Gn.K.lığı	720.877	18.000.000	25
EGM	62.685	58.000.000	925

Kırsal toplulukların nüfuslarının az olması, beraberinde kırsalın ikinci özelliğinin ortaya çıkmasına da ortam hazırlamaktadır. Bu özellik, kırsal toplulukları oluşturan fertlerin arasındaki birincil ya da yüz yüze ilişkilerin kente göre daha fazla olmasıdır (Kurtkan-Bilgiseven, 1988, 88-89; Donnermeyer ve DeKeseredy, 2014, 5; Özensel, 2015, 49). Kırsal topluluklarda yaşayan insan sayısının az olması ve özellikle geçmişte telefon, televizyon ve internet gibi iletişim araçlarının kırsalda kullanımının yok denecek kadar az olması, kırsal topluluklarda yaşayan insanların birbirleri ile çok daha yakın ilişkiler kurmasını gerekli kılmıştır. Kentlerde ise çok daha fazla insanın yaşaması ve gelişmiş iletişim araçlarına kolaylıkla erişilebilmesi, kentli insanın iletişim alanının genişlemesine, buna karşın bireyler arasındaki ilişkilerin nispeten daha resmi bir hal almasına yol açmıştır. Bu farklılığın en bilinen sınıflandırması, Tonnies (2001) tarafından yapılan “cemaat (topluluk)” ve “cemiyet (toplum)” sınıflandırmasıdır. Bir topluluğun ya da toplumun üyelerinin birbirleri ile ilişkilerini anlatan Tonnies, kırsal yaşam tarzını topluluk, kentli yaşam tarzını ise toplum yaşamı olarak nitelendirmiştir.

Tonnies'in topluluk ve toplum sınıflandırmasını yaptığı 1887 tarihinden günümüze kadar geçen sürede, özellikle ulaşım ve iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler ve her ne kadar kentlerdeki kadar hızlı olmasa da bu gelişmelerin kırsal hayata yansımaları (Özensel, 2015, 50-53), kırsal kentten ayıran bir diğer özellik olan kendine has ve bağımsız bir kültüre sahip olma özelliğinin bir nebze olsun yok olmasına neden olmaktadır (Donnermeyer ve DeKeseredy, 2014, 5). Zamanla kentle daha fazla iletişim kurmaya başlayan kırsal, kentten daha fazla etkilenmeye başlamıştır ve bunun sonucunda bazı geleneklerin yerini standartlaşmış kent uygulamaları almaya başlamıştır. Örneğin, televizyonun kırsal yaşama tamamıyla girmesi, tıpkı kentte olduğu gibi köylerde de aile ziyaretlerini azaltmış, kendisine cep telefonu ile ulaşılabilen ve arabasıyla ya da motoruyla anında istediği yere ulaşabilen köylü, artık diğerlerine yakın olma ihtiyacı duymamaya başlamıştır. Burada dikkatlerden kaçmaması gereken en önemli husus ise, kent ve köy arasındaki bu hızlı etkileşim sonucunda kırsalda ortaya çıkan sonuçların, her ne kadar kentlerdeki sonuçlara benzese de mutlaka kırsala özgü bazı farklılıklar taşıyor olmasıdır. Yani, kırsalda kaybolan bazı geleneklerin

¹ J.Gn.K.lığı resmi internet sitesinde, Türkiye toplam yüz ölçümünün %92'sinin J.Gn.K.lığı sorumluluk alanı içerisinde yer aldığı belirtilmektedir. J.Gn.K.lığı ve EGM sorumluluk sahası bu oran doğrultusunda hesaplanmıştır. 2012 yılı itibarıyla J.Gn.K.lığı sorumluluk alanı içerisinde ikamet eden nüfus ise, 2012 yılı sonunda J.Gn.K.lığı Bilimsel Karar Destek Şube Müdürlüğü tarafından yapılan çalışma (J.Gn.K.lığı, 2013: 26) neticesinde hesaplanmıştır ve bu sayı TÜİK'in açıkladığı 2012 yılı Türkiye genel nüfusundan çıkartılarak 2012 yılında EGM sorumluluk alanında ikamet eden nüfus elde edilmiştir.

yerini alan kenttekinе benzer uygulamalar, mutlaka uygulandığı kırsal topluluğun özelliklerinden etkilenmektedir ve ortaya çıkan yeni sosyal yapı ya da düzen insan davranışlarını olumlu ya da olumsuz yönde etkilemeye devam etmektedir. Ortaya çıkan yeni uygulamaların suçları nasıl etkilediğine, kırsalın suçu etkileyen özellikleri kısmında daha ayrıntılı bir şekilde değinilecektir.

Üzerinde durulacak olan, kırsala özgü son özellik kırsalda kentteki kadar sınıfsal bir tabakalaşmanın bulunmaması (Kurtkan-Bilgiseven, 1988, 87-88; Özensel, 2015, 48) bunun yanında daha önce kırsalda hiç görülmediği kadar çok kültürel, sosyal ve ekonomik ayrışmanın ise son zamanlarda baş gösteriyor olmasıdır (Donnermeyer ve DeKeseredy, 2014, 6). Kırsalda genel itibarıyla tarım ve hayvancılıkla uğraşan köylü, kendi toprağını işlemekte ve kendi hayvanlarına bakmaktadır. Kırsalda, çok zengin ile çok fakir arasında, kentteki kadar büyük bir fark bulunmamaktadır. Ancak, burada şu hususu da vurgulamak gerekir ki, kenttekinden farklı olarak bazı kırsal topluluklarda görülen toprak ve köy ağalığı gibi sistemler, sınıfsal tabakalaşmanın kırsalda vücut bulmuş şekli olarak ortaya çıkmaktadır. Ağalık sistemini, kentlerdeki işveren-işçi ilişkisiyle ve Avrupa'nın Orta Çağ'da yaşadığı feodalizm ile karşılaştırarak, ağalık sisteminin sınıfsal ayrıma dayanmadığını iddia etmek (Kurtkan-Bilgiseven, 1988, 209), sömürüye ortak olmak manasına gelmektedir. Bunun yanında, son zamanlarda kırsalda açılan yeni sanayi işletmelerinin sayısındaki artış da eskiden sadece tarım ve hayvancılıkla uğraşan köylünün alternatif iş sahalarına yönelmesine yol açmaktadır (Özensel, 2015: 52). Kırsalda açılmaya başlanan yeni sanayi kolları ve gerek köylülerin gerekse de köy dışından gelen yabancıların buralarda çalışmaya başlamaları, işveren ve işçi ilişkisine dayalı sınıfsal tabakalaşmanın kırsala da girmesine ve yayılmasına neden olmaktadır (Donnermeyer ve DeKeseredy, 2014, 6). Bu duruma bir örnek vermek gerekirse, bugün Isparta'nın Eğirdir ilçesine bağlı Sevinçbey köyünde faaliyet gösteren ve Çinlilere ait olan bir mermer ocağında, Mardinli işçiler çalışabilmektedir. Bu örnek hem kırsal nüfusun heterojenleşmesine hem de sınıfsal tabakalaşmanın kırsalda da yavaş yavaş kendini gösteriyor olmasına bir kanıt niteliğindedir. Kırsal kavramının eleştirel bir bakış açısıyla ele alınmasından sonra, yanlış genellemeler sonucunda şu ana kadar genellikle görmezden gelinen kırsal suç kavramı, eleştirel kırsal kriminoloji bakış açısıyla ele alınacaktır.

2.2. Kırsal Suç ve Kabul edilmiş Yanlışlar

Kırsal suç (rural crime), kent merkezleri dışında kalan ve kırsal tanımı içerisine giren kasaba ve köy gibi yerleşim yerlerinde meydana gelen her türlü suçu ifade etmektedir (Fraser, 2011, 2). Dolayısıyla, esasen kırsal suçlar kentlerdeki suçlardan farklı bir tasnife ayrılmamakla birlikte, kırsal toplulukların sahip olduğu farklı nitelikler, aynı tür suçların kırsalda farklılıklar göstermesine, kentte görülen bazı suçların kırsalda neredeyse hiç görülmemesine, kentte neredeyse hiç görülmeyen bazı suçların ise kırsalda görülmesine neden olmaktadır.

Kriminoloji biliminin uzunca bir süre göz ardı ettiği bu farklılıklar ve kırsal suçlar hakkında özellikle son otuz yılda önemli çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu çalışmalar ağırlıklı olarak Avustralya, Kanada, ABD ve Birleşik Krallık (İngiltere, İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda) gibi ülkelerde toplanmaktadır (Donnermeyer, Scott ve Barclay, 2013, 69). Ne var ki, bu önemli çalışmalara rağmen kırsal suçlar halen daha kriminoloji bilimi içerisinde en az yer verilen alanlardan biri olmaya devam etmektedir (Carleton, Brantingham ve Brantingham, 2014, 596). Bunun en önemli nedeni ise suç araştırmaları üzerinde halen daha devam eden çok önemli bir etkisi olan Chicago Okulu'nun ve onun temel suç teorisi olan Sosyal Düzensizlik Teorisi'nin tartışmasız kabul ettiği yanlış genellemelerdir (Donnermeyer ve DeKeseredy, 2014, 54-55). Çalışmanın teorik çerçevesini oluşturan eleştirel kırsal kriminoloji ise bu genellemelerin eleştirisi üzerine inşa edilmiştir.

Bu genellemelerin ilki, halen daha pek çok sosyoloji ve kriminoloji çalışmasında kullanılan ve en meşhuru Tonnies'e ait Topluluk-Toplum (Gemeinschaft-Gesellschaft) değerlendirmesi olan kır-kent ikilemeleri (dikotomi) dir. Bu ikilemeler, kenti kır, kır ise kent üzerinden tanımlamaktadır ve birbirine zıt özellikler bu iki kavramın tanımsal çerçevesini belirlemektedir (Özensel, 2015, 43). Bu anlayış, kent üzerine pek çok sosyolojik çalışma yapan Chicago Okulu'nun temsilcileri tarafından da benimsenmiş ve kentler suçun kaynağı, kır ise üzerinde dikkatle durulmasını gerektirecek nicelik ve nitelikte suç oluşmayan yerler olarak genellenmiştir. Bu görüşe karşı çıkan eleştirel kırsal kriminologlar ise ne kentin ne de kırın bir bütün olarak ele alınamayacağını, kentlerin ve kırın içerisinde pek çok farklı kültürel ve yapısal özelliklere sahip yerlerin bulunduğunu ve dolayısıyla yapılan bu genellemelerin başta kırsal suçların göz ardı edilmesi olmak üzere yanlışlıklara neden olduğunu savunmaktadırlar. Nitekim yapılan araştırmalar sonucunda, bazı suç türlerinin çeşitli kırsal topluluklarda meydana gelme oranının, bazı kentsel bölgelere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Donnermeyer ve DeKeseredy, 2014, 6-7). Dolayısıyla, kent ve kır birer bütün olarak düşünüp suç olgusuna yaklaşmak yerine, farklı özellikleri olan kentleri ve kırsal toplulukları barındırdıkları suç olgusu çerçevesinde incelemek daha doğru sonuçlar elde edilmesini sağlayacaktır.

Kırsal suçların göz ardı edilmesine neden olan ikinci yanlış genelleme, heterojen yapıya sahip kentlerde sosyal düzensizliğin ve sosyal düzensizliğin sonucunda da yüksek suç oranlarının hâkim olduğu, buna karşın ortak fayda doğrultusunda oluşturulmuş sosyal normların etkili olduğu kırsalda suçun önlediği yargısıdır (Özensel, 2015, 44-45). Ortak normların ve bu normlara uymaya zorlayıcı sosyal kontrol mekanizmalarının hâkim olduğu yapıyı kasteden kırsal sosyal düzen halen daha pek çok sosyolog ve kriminolog tarafından suçu önleyici özelliği ile ön plana çıkarılmaktadır. Eleştirel kırsal kriminoloji bu kesin yargıya karşı çıkmaktadır. Eleştirel görüşe göre kırsala hâkim olan tek bir sosyal düzenden bahsetmek mümkün değildir. Birbirinden farklı özellikleri olan kırsal topluluklara, yine birbirinden farklı sosyal düzenlerin hâkim olması gayet normaldir. Kırsalın tamamını tek bir homojen yapı olarak genelleme yanlış gibi, kırsalın tamamında hâkim olan tek bir sosyal düzenin suçların önlenmesinde etkin rol oynadığını söylemek de yanlıştır. Tıpkı kentlerde olduğu gibi kırsal topluluklarda da pek çok farklı suç meydana gelmektedir ve suçun meydana geldiği topluluktaki sosyal düzen bazı suçları önleyen bir etkiye sahip olurken, bazen de tam tersine, farklı suçların oluşmasına ve teşvik edilmesine neden olabilmektedir (Donnermeyer ve DeKeseredy, 2014, 8-9). Ülkemizde de görülen, kızların küçük yaşta evlendirilmesi suçu bu duruma örnek olarak verilebilir. Özellikle bazı kırsal topluluklarda bir gelenek olan bu davranış, bir suç olmasına rağmen, içinde var olduğu kırsal topluluğun sosyal düzeni nedeniyle ortaya çıkmakta ve varlığını devam ettirebilmektedir. Sonuç olarak bu örneğin de gösterdiği gibi, eleştirel kırsal kriminoloji, genel görüşün aksine, suçun kaynağını sosyal düzensizlikte değil sosyal düzende aramaktadır.

Kırsal suçlarla ilgili üçüncü yanlış genelleme ise kırsal suç oranlarının tarih boyunca hep düşük seviyede olduğu ve son dönemlerde artış göstermeye başladığıdır. Hâkim genel görüş, bu artışın temel nedeni olarak da yine endüstrileşme, kentleşme ve küreselleşme gibi kentsel kavramların kırsal hayata daha fazla etki etmeye başlamasını görmektedir. Eleştirel kırsal kriminoloji ise bu yargıya katılmamaktadır. Kentler ve kırsal bir bütün olarak ele alındığında ve resmi suç istatistiklerine bakıldığında gerçekten de kentlerde kırsala göre daha fazla suç olduğu görülmektedir. Ancak yukarıda da bahsedildiği gibi bu genelleme ve sadece resmi istatistikler üzerinden hareket etme gerçekte var olan kırsal suç olgusunun görmezden gelinmesine neden olmaktadır. Farklı kentler ve kırsal topluluklar ile farklı suç türleri özelinde yapılan araştırmalar, genellemeler üzerinden yapılan araştırmaların aksine bazı kırsal topluluklarda kentlerdeki göre daha yüksek oranda suçun meydana geldiğini ortaya koymaktadır (Donnermeyer ve DeKeseredy, 2014, 11-12). Bunun yanı sıra, kırsal topluluklardaki suçun tarihsel süreci incelendiğinde de, kırsal suç olgusunun çok eskilere dayandığı görülmektedir. Türkiye'den ve dünyadan ortak bir örnek vermek gerekirse, genel görüş tarafından öne sürülen kırsal sosyal normlar çerçevesinde değerlendirildiğinde kırsal toplumlar tarafından kabul edilemeyecek bir davranış olan hayvan hırsızlığı dünya genelinde çok eskilere dayanmaktadır (Hayvan Hırsızlığının Men'i Hakkında Kanun; Barclay, 2001, 1) ve halen daha yüksek oranlarda meydana gelmeye devam eden bir suç türüdür. Yine bir başka örnek de, suça kentsel bakış açısı nedeniyle bonzai vb. sentetik uyuşturucu maddelerin bir anda gündeme gelmesine rağmen, tarihi çok eskilere dayanan, terör örgütlerinin maddi kaynak oluşturma alanlarından biri ve kırsal alanlara özgü bir suç türü olan yasa dışı kenevir ekiminden esrar üretiminin (Barclay, 2001, 18) aynı ilgiyi görmemesidir Bunların yanı sıra, kırsal sosyal düzende daha yoğun olan ataerkil yapı nedeniyle kırsal topluluklarda kadına gösterilen şiddet ve kırsalda yaşayan kadınların bu şiddetin farkında olma ve resmi makamlara bildirme düzeylerinin düşük olması da çok eskiden beri var olan ve çoğunlukla resmi kayıtlara girmeyen suçlara örnektir (DeKeseredy ve Schwartz, 2009, 8-14). Bu örnekler gösteriyor ki, dünya genelinde kırsal suçlar çok eskilere dayanmakta ve ciddi bir şekilde incelenmeye ihtiyaç duymaktadır.

Yukarıda bahsedilen üç yanlış genelleme sonucunda ulaşılan nokta, kırsal suçlar hakkında yapılan dördüncü ve bahsedeceğimiz son yanlış genellemenin eleştirisini ortaya çıkarmaktadır. Kırsalla ilgili dünya genelinde yapılan filmler, çizgi filmler ya da yazılan roman ve hikâyeler incelendiğinde iki ayrı uçtan birinin tercih edildiği görülmektedir. Bunlardan birinde, kırsal hayat güzel bir düş gibi tasvir edilirken, diğerinde korkunç bir kâbusun parçası haline getirilmiştir. Birinde, birbirine hep yardım eden, iyi geçinen ve misafirlere kucak açan idealleştirilmiş pastoral bir yaşam ortaya konurken, diğerinde uzak, kötü, tehlikelerle dolu ve hatta bazen insan dışı yaratıkların bulunduğu yerler olarak tasvir edilmiştir. Bu yargılar sosyoloji ve kriminoloji çalışmalarında da etkisini göstermiştir ve göstermeye devam etmektedir (Donnermeyer ve DeKeseredy, 2014, 15-17). Eleştirel kırsal kriminologlar bu her iki zıt yargıya da katılmazlar. Sonuç olarak kırsal topluluklar birbirlerinden ve kentlerden farklı özellikleri olan, teknolojinin ve iletişimin gelişmesiyle birlikte kentlerden ve birbirlerinden etkilenecek değişen ancak sonuç itibarıyla yine de kendilerine has birer sosyal düzene sahip olan yapılardır. Suç açısından değerlendirildiğinde, bu yapılar ne tam anlamıyla suç önleyici ne de tamamıyla modernlik dışı birer sosyal düzene sahip değildir. Yapılması gereken, yanlış

genellemelerden bir an önce sıyrılıp, farklı kırsal toplumsal yapıları ve farklı suç türlerini bir araya getirecek çalışmaların sayısını arttırmaktır.

Son olarak Türkiye'deki durum eleştirel bir bakışla ele alınacak olursa, Türkiye'de kriminoloji alanında yapılmış az sayıda çalışma olmakla birlikte (Günşen-İçli, 2013, 117), kırsala özgü yapılmış suç araştırması sayısının yok denecek kadar az olduğu görülmektedir (Weisheit ve Donnermeyer, 2000, 344). Bunun nedeni, zaten sayısı çok az olan Türkiye'deki kriminoloji araştırmalarında, yukarıda bahsedilen yanlış genellemelerin en baştan kabul edilmesidir. Türkiye'de kriminoloji araştırmalarının başlatıcısı olan Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer, kendisine ait olan ve Türkiye'deki ilk kriminoloji kitabı olma özelliğini taşıyan çalışmasında, yukarıda bahsedilen yanlış genellemelerin neredeyse tamamına yer vermiştir (1994, 170-179). Bir dönem üzerinde durulan kriminoloji çalışmaları daha sonra yavaş yavaş önemini yitirmiş ve Türkiye'de kriminoloji bilimi gelişim gösterememiştir (Polat, 2009, 5). Bununla birlikte, son yıllarda EGM tarafından, başta ABD olmak üzere yurt dışına gönderilen polisler kent suçları hakkında önemli çalışmalar yapmış ancak bu çalışmalar idari (administrative) kriminoloji (DeKeseredy, 2011, 17) olarak adlandırılan, kolluğun suçu önleme tekniklerinden ziyade, sosyolojik ve eleştirel bir bakış açısına dönüştürülemediği. Ayrıca bu çalışmalar, kökeni itibarıyla Chicago Okulu'nun bütün temel ve yanlış genellemelerini kabul ederek kenti suçun merkezine almış, kırsalı ise tamamıyla dışarıda bırakmıştır. Oysa J.Gn.K.lığı sorumluluk bölgesinde meydana gelen ve resmi kayıtlara giren suçlar, bu suçlar her ne kadar kırsalda meydana gelen bütün suçların miktarını göstermekten aciz olsa da, Türkiye'de hem nicelik hem de çeşitlilik açısından önemli bir kırsal suç olgusunun varlığını ortaya koymaktadır (Tablo 2). Resmi istatistiklere göre, Türkiye kırsalında meydana gelen asayiş suçu sayısı her sene artış göstermektedir. Bunun yanında, bu suçlar farklı suç tasnifleri altına girebilecek farklı nitelikler göstermektedir. Dolayısıyla niceliksel artışın yanında, niteliksel farklılıklar da bu suçların ayrı ayrı ele alınması gerekliliğini ortaya koymaktadır. 2010-2014 yıllarını kapsayan beş yıllık dönem incelendiğinde, her yıl bütün asayiş olaylarının %50'sinden fazlasını kişilere karşı suçlar ile mal varlığına karşı suçların oluşturduğu görülmektedir. Öldürme, yaralama, cinsel suçlar, hakaret, tehdit gibi suçlardan oluşan kişilere karşı suçlar ile hırsızlık, mala zarar verme, dolandırıcılık, hakkı olmayan yere tecavüz gibi suçların oluşturduğu mal varlığına karşı suçlardaki bu yüksek oran, kırsala atfedilen ortak fayda doğrultusunda oluşturulmuş ortak normların bu tarz suçları önlediği savını çürütmekte, eleştirel kırsal kriminologların bakış açısını ise desteklemektedir. Tarafımızca, tarih boyu bir tarım ülkesi olarak anılan ve dünyanın önde gelen tarım ülkelerinden olan Türkiye'de (OECD, 2011, 9) kırsala özgü suç araştırmaları yapılmamasının ülkenin gerçekleriyle örtüşmediği değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda, kâğıt üzerinde aynı suç tasnifi altında görülmesine rağmen kent suçlarından pek çok farklılıklar taşıyan kırsal suçların bu özelliklerini ortaya çıkartan kırsal özelliklerin, sosyolojik bakış açısıyla ve detaylı bir şekilde ele alınmasının, kırsal suçların anlaşılması için bir gereklilik olduğu değerlendirilmektedir.

Tablo 2: J.Gn.K.lığı Sorumluluk Bölgesinde Meydana Gelen Asayiş Olaylarının Türlerine Göre Yıllık Dağılımı ve Değişimi²

Suç Türü/Yıllar	2010	2011	2012	2013	2014	Toplam
Kişilere Karşı İşlenen Suçlar	99.699 (%36.9)	102.229 (%38.6)	106.077 (%35.7)	103.557 (%33.4)	105.180 (%33.8)	516.742
Takibi Gereken Olaylar	58.500 (%21.7)	60.409 (%22.8)	77.894 (%26.2)	88.627 (%28.6)	90.848 (%29.1)	376.278
Mal Varlığına Karşı İşlenen Suçlar	38.842 (%14.4)	40.393 (%15.2)	48.144 (%16.2)	53.708 (%17.3)	52.066 (%16.7)	233.153
Kabahatler	46.575 (%17.2)	39.198 (%14.8)	39.604 (%13.3)	35.766 (%11.5)	32.432 (%10.4)	193.575
Topluma Karşı İşlenen Suçlar	21.813 (% 8)	18.942 (% 7.1)	21.383 (% 7.2)	24.394 (% 7.8)	27.150 (% 8.7)	113.682
Millete ve Devlete Karşı İşlenen Suçlar	4.097 (% 1.5)	3.414 (% 1.2)	3.408 (% 1.1)	3.668 (% 1.1)	3.498 (% 1.1)	18.085
Toplam	269.526	264.585	296.510	309.720	311.174	1.451.515

3. Kırsalın Suçu Etkileyen Özelliklerinin Türkiye Özelinde Yorumlanması

“Bir tarla meselesi yüzünden Savrukların Hüseyin, Arkbaşı'nda Sarı Mehmet'i vurdu.

Otuz evli köy birbirine girdi. Şaşırdılar. Herkes korku içinde candarmaların gelmesini bekliyordu. Hâlbuki karakol buraya altı saat uzakta idi; köyden kimse cinayet haberini götürmedikçe on beş gün bile uğramazlardı. Bu, köylünün aklına en geç geldi; ondan sonra köyün ihtiyarları kahvede Hüseyin'in babası Mevlut Ağa'nın etrafına toplandılar.

² Asayiş olaylarının alt tür sayıları J.Gn.K.lığı tarafından her yıl yayınlanan yıl sonu faaliyet raporlarından (J.Gn.K.lığı, 2011; 2012; 2013; 2014; 2015) alınmıştır.

Sarı Mehmet'in bir tek ihtiyar anasından gayrı kimsesi yoktu. Onu karşlarına aldılar; davacı olmaması için kendisine nasihat etmeye başladılar. İmam:

'Ülen kocakarı' diyordu. 'Dava edersen ne kazanacaksın? Kim gider de Mevlut Ağa'nın oğlu adam vurdu diye şahitlik eder? Etse bile sen ayda bir iki defa kasabaya gidip her seferde dört beş gününü gâvur edersen tarlanı kim eker, işine kim bakar? Kasaba iki günlük yol, gidersen, şahitlerin gelmedi, haftaya uğra derler, mahkemen talik olur. Sen gününü şaşırıp gidemezsin, candarma seni alır götürür, gayrı kendin istesen bile yakarı sıyırılmazsın, evin barkın yıkılır. İşte bir kazadır oldu. Cenabı Hak böyle istemiş, Allah'ın emrine mahkeme ile mi karşı koyacaksın? Ne yapsan oğlun geri gelmez. Gel bu işi kapatalım. Sarı Mehmet'in sana zaten bir faydası yoktu ki; düğünde seyranda gezer, sattığın iki şinik ekinin parasını avratlara yedirirdi. Bak Mevlut Ağa bundan sonra seni hep kollayacağını söylüyor ne dersin?'

...

Orada oturanlardan bir kaçı daha kocakarının karşısına geçip çömelerek yarı kandırır, yarı tehdit eder şekilde uzun uzun söylendiler: 'Öyle değil mi, ha? Diyiversene, ha? Aklın yattı mı? Diyiversene! Diye diller döktüler.

...

Birkaç delikanlı cenazeyi alıp evine götürdüler. Akşama doğru her şey eski haline gelmişti. Sanki uzun bir hastalıktan sonra eceliyle ölmüş kadar sükûnetle ölü yıkandı ve gömüldü. Mevlut Ağa, ezandan evvel Sarı Mehmet'in anasına iki tane sütlü keçi ile bir torba un ve bir kesekâğıdı şeker yolladı.

Bir ay kadar sonra idi, köye iki süvari candarma geldi. Kahvenin önünde indiler.... Candarmaların biri kahvede hemen kağıt kalem çıkardı, muhtardan başlayarak herkesin ifadesini almaya koyuldu....

...

Sarı Mehmet'in anası ifadesinde hiçbir şey söylemedi. Yalnız: 'Ben kimseden davacı değilim!' dedi. 'Oğlun eceliyle mi öldü, vuruldu mu?' sorgusuna bile aynı cümle ile mukabele ediyordu. Oğlunun acısı daha içinden çıkmamıştı, fakat hükümet kapısına düşmek ona oğlunun ölümünden çok daha korkunç geliyordu. Otuz sene evvel bir kere kasabanın pazarında köylülerden biri bir torba bulgur çaldırılmış ve bunu şahit göstermişti. O zaman tam altı ay mahkemeye gidip geldiğini ve tarlaların yüzüstü kaldığını düşünüyordu. Hâlbuki o zaman daha gençti de...

Sonra Mehmet geri gelecek değildi, Mevlut Ağa'yı düşman etmekten de hayır çıkmazdı; sonra köyde açlıktan ölürdü. Onun için hep inkar etti...." (Ali, 2010, 9-11).

Bir kısmına yukarıda yer verilen, Sabahattin Ali'nin ilk defa 1935 yılında Varlık Dergisi'nde yayınlanan Kağrı isimli öyküsü, bir kırsal topluluğun sahip olduğu coğrafi, kültürel, ekonomik, demografik ve teknolojik özelliklerin suç üzerindeki etkisini gözler önüne sermektedir. Öykünün yayınlandığı tarihten bugüne kadar geçen seksen yılı aşkın süre içerisinde pek çok olumlu değişikliğin meydana geldiğini söylemek mümkün olmakla birlikte, kırsal toplulukların kendine has özelliklerinin halen daha suç üzerinde kenttekenden ve birbirlerinden farklı etkilerinin olduğu gerçeği varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Bu kısımda, kırsal toplulukların kentten farklı coğrafi, kültürel, ekonomik, demografik ve teknolojik özelliklerinin kırsaldaki suçu ve suçluluğu nasıl etkilediği ayrıntılı bir şekilde ele alınacaktır.

3.1. Coğrafya

Coğrafi faktörler deyince akla ilk önce bir yerin coğrafi konumunun neden olduğu uzaklık ya da yakınlık ile sahip olduğu arazi yapısı ve iklim koşulları nedeniyle sağladığı avantajlar ve dezavantajlar gelmektedir. Kırsal özelinde bu faktörler incelendiğinde, kırsal suçların oluşumunda, kırsalda meydana gelen olayların kolluğa bildirilmesinde, kolluğun olaylara müdahalesinde ve olayların sonuçlarında kente göre pek çok farklı sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir.

Kırsalın suçu etkileyen coğrafi yapısı düşünüldüğünde akla ilk gelen özellikler fiziksel uzaklık ve ayrılıktır (Weisheit ve Donnermeyer, 2000, 327). Bu özellikler hırsızlık olaylarının oluşumu açısından değerlendirildiğinde, kırsal bölgelerin hırsızlar için kent merkezlerine göre daha az sayıda hedef barındırmasına rağmen, coğrafi yapının hırsızlara sağladığı birtakım avantajlar nedeniyle hırsızların kırsalda daha rahat hareket ettikleri görülmektedir. Kırsal coğrafyanın çok geniş bir araziye yayılmış olması hem

hırsızlıkların olay esnasında tespit edilmesini neredeyse imkânsız hale getirmekte hem de olay sonrası kaçmak için hırsızlara gerekli imkânları sağlamaktadır.

Olayların kolluğa bildirilmesinde ise coğrafi uzaklık genelde engelleyici bir rol oynamaktadır. Özellikle önem derecesi çok büyük olmayan ya da faillerinin bulunamayacağı düşünülen pek çok suç, coğrafi uzaklığın ve ulaşım imkânlarındaki yetersizliğin getireceği külfet nedeniyle kolluğa bildirilmeden karanlık sayıya³ dâhil olabilmektedir. Bunun yanında şiddete maruz kalan bazı kadınların coğrafi uzaklık ve ulaşım imkânlarındaki yetersizlik nedeniyle maruz kaldıkları suçları kolluğa bildiremedikleri de görülmektedir (Weisheit ve Donnermeyer, 2000, 328). Her ne kadar, Türkiye’de kırsal alanların emniyet ve asayişinden sorumlu olan J.Gn.K.lığı, 156 çağrı merkezi vasıtasıyla yapılan ihbarlara anında müdahale etse de, gerek mahrum kırsal bölgelerde yaşayan kadınların bu imkandan haberdar olma ve kullanabilme kapasitelerindeki kısıtlılıklar, gerekse de birazdan değinilecek olan bazı kültürel kısıtlamalar ve baskılar, halen daha şiddete maruz kalıp, bu durumu yetkili makamlara bildirmeyen ya da bildiremeyen pek çok kadının bulunduğu gerçeğini ortaya koymaktadır.

Meydana gelen suçların bildirilmesinde olduğu gibi, kolluğun kırsalda meydana gelen olaylara müdahalesinde de coğrafi faktörler olumsuz rol oynamaktadır. Geniş kırsal sorumluluk bölgesi ve yeterli olmayan ulaşım imkânları, çoğu zaman kırsalda kolluğun olaylara müdahale süresini arttırmaktadır (Weisheit ve Donnermeyer, 2000, 328). Türkiye’de, J.Gn.K.lığı’nın temel teşkilatlanması, il merkezlerinde konuşlu bulunan İl Jandarma Komutanlıkları, onlara bağlı olan ve ilçe merkezlerinde konuşlu bulunan İlçe Jandarma Komutanlıkları ve İlçe Jandarma Komutanlıklarına bağlı bulunan, bazıları il ve ilçe merkezlerinde, bazıları ise kasaba ve köylerde konuşlu Jandarma Karakol Komutanlıkları şeklindedir. Bu unsurlardan sadece, Jandarma Karakol Komutanlıklarının bir kısmı J.Gn.K.lığı sorumluluk bölgesinde konuşlu olmakla birlikte, Jandarma Karakol Komutanlıklarının geriye kalan kısmı ile İl Jandarma Komutanlıkları ve İlçe Jandarma Komutanlıklarının tamamına yakını EGM sorumluluk sahasında konuşlu bulunmaktadır. Bununla birlikte, özellikle son dönemde sorumluluk bölgeleri birleştirilen pek çok Jandarma Karakolunun kapatılması da, J.Gn.K.lığı’nın zaten az olan kendi bölgesindeki varlığının biraz daha azalmasına neden olmaktadır. Gerek karakolların işletim maliyetleri gerekse de kasaba ve köylerde ikamet eden Jandarma personelinin ve ailelerinin yaşadıkları mahrumiyet, karakolların kapatılmasında etkili olan nedenler olarak gözükmektedir. Ancak, vardiyalı emniyet-asayiş sistemini yürütebilecek teşkilatlanması bulunmayan J.Gn.K.lığı’nın bu uygulaması, geniş sorumluluk bölgesinde olaylara müdahale sürelerinin daha da uzamasına neden olabilmektedir.

Coğrafi faktörler, kırsalda meydana gelen olayların sonuçları açısından da bazı olumsuzluklar yaşanmasına neden olabilmektedir. Örneğin, kent merkezinde gerçekleşen bir yaralama olayından sonra yaralının hemen hastaneye kaldırılması sonucunda kurtulması, suçun yaralama olarak kalmasını sağlarken, aynı olayın kırsalda işlenmesi ve yaralının hastaneye kaldırılması için geçen süre içerisinde hayatını kaybetmesi, olayın adam öldürmeyle sonuçlanmasına neden olabilmektedir (Weisheit ve Donnermeyer, 2000, 327). Dolayısıyla, kır ve kent arasındaki coğrafi farklılıklar, aynı iki fiilin dahi sonuçları itibariyle farklı suçları oluşturmasına neden olabilmektedir. Bu örnekler, kâğıt üzerinde aynı suç tasnifi altında toplanan kent ve kır suçlarının aslında farklı şekillerde ele alınması gerektiğini göstermektedir.

3.2. Kültür

Bir topluluğun sahip olduğu kültür, bir anda oluşması mümkün olmayan, tarihin derinliklerinden süzülerek gelen, topluluğun yaşam tarzını şekillendiren, olaylara ortak bakış açısını ve ortak eylem tarzını belirleyen normlar bütünüdür. Dolayısıyla bir topluluğun sahip olduğu kültürel özellikler, hayatın her alanında olduğu gibi, topluluğun suça bakış açısını da önemli ölçüde şekillendirmektedir. Kırsal toplulukların sahip oldukları farklı kültürel özellikler ise kırsalda suç ve suçluluk algısında çeşitli farklılıkların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Farklı kültürel özelliklerin bir kısmı, kanunlar tarafından suç olarak tanımlanmış fiillerin önlenmesinde önemli rol oynarken, bazıları ise hukuken suç olarak tanımlanan birtakım fiilleri teşvik ve örtbas edici bir görev üstlenebilmektedir.

Bu kültürel özelliklerden bahsedilirken akla ilk geleni, uluslararası kriminoloji literatüründe “informal control” (Siegel, 2011: 202) olarak adlandırılan, Anadolu kültürünün de önemli parçalarından biri olarak görülen, sıkı komşuluk, arkadaşlık ve akrabalık ilişkilerine dayalı sosyal yapının sağladığı gayri resmi kontrol ve koruma ortamıdır. Bu tarz sosyal yapılarda, topluluk üyelerinin birbirlerini tanıma seviyeleri (Freudenburg, 1986: 28-34) ileri düzeydedir ve komşunun ya da akrabanın ailesi ve malları, kişinin kendi

³ Suçta **karanlık sayı** kavramı, işlenen suçun kimse tarafından bilinmemesi, bilinen bir suçun resmi makamlara bildirilmemesi ya da resmi makamlara bildirilen bir suçla ilgili resmi işlem yapılmaması gibi değişik nedenlerden dolayı, gerçekte var olan suçların resmi suç istatistiklerinde görünmeyen kısmına verilen isimdir (Tutar [web], 2016).

ailesinden ve mallarından ayırt edilmeyecek seviyede gözetilmektedir. Topluluk içerisinde hâkim olan gayri resmi sosyal düzen, pek çok olumsuzluğun resmi makamlara iletilmesine gerek kalmadan, topluluk içerisinde çözülmesine imkân tanımaktadır (Weisheit ve Donnermeyer, 2000, 328-329). Ne var ki genelde suçu önleyen tarafına vurgu yapılan bu kültürel özelliklerin, bazı suçların oluşmasına neden olan karanlık tarafı üzerinde çok fazla durulmamaktadır (Barclay, Donnermeyer ve Jobs, 2004, 7).

Kırsalda hâkim olan kültürel özelliklerin oluşturduğu sosyal düzenin suç olarak vücut bulduğu en önemli örneklerin başında töre cinayetleri gelmektedir (un.org [web], 2010; İnci, 2013: 293-295). Töre cinayetleri genellikle ataerkil toplum yapısının hâkim olduğu ve dini kuralların öncelik arz ettiği topluluklarda görülmektedir. Genellikle savunmasız kadınları hedef alan bu insanlık dışı suça ismini veren "töre" kavramını Güncel Türkçe Sözlük [web], "Bir toplulukta benimsenmiş, yerleşmiş davranış ve yaşama biçimlerinin, kuralların, görenek ve geleneklerin, ortaklaşa alışkanlıkların, tutulan yolların bütünü, âdet" olarak tanımlamaktadır. "Töre cinayeti" kavramı tanım doğrultusunda irdelendiğinde, suçu önleyici özelliği pek çok defa vurgulanan kırsal sosyal düzenin, aynı zamanda insanlık dışı bir suçun temel nedenini oluşturduğu gerçeğiyle karşı karşıya kalmaktadır. Ayrıca, kırsala hâkim olan ataerkil yapı, töre cinayetlerinin yanında, pek çok kadının hayatlarının sonuna kadar fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddete maruz kalmalarına neden olan kadına karşı şiddet, küçük yaşta evlilik ve çok eşlilik (Gücük, Arıca, Akan, Arıca ve Alkan, 2010, 131) gibi kanunlarca suç sayılan eylemleri de normalleştirilmektedir.

Kırsal suçları etkileyen bir diğer sosyo-kültürel yapı da töre cinayetlerinin ve kan davalarının da çokça görüldüğü aşiret yapısıdır. Aşiretler kendi içlerinde hiyerarşik bir yapıya sahip olan ve aşiret reisine tam bağlı olan sosyal yapılardır (Özer, 1998, 113-114). Kendi içlerinde koydukları kurallara kanun niteliği yükleyen ve bu kurallara uygun davranmayanlara sonucu ölüme varabilecek yaptırımlar uygulayabilen aşiretlerin düzensiz bir yapıya sahip olduklarından bahsetmek mümkün değildir. Tam tersine aşiretlerin sağladıkları düzen, büyüklükleri ve bölgelerindeki nüfuslarıyla orantılı olarak, siyasi bir güç olarak ortaya çıkmalarını dahi sağlayabilmektedir. Aşiret reislerinin ya da ileri gelenlerinin herhangi bir siyasi partiden aday olması, hangi partiden aday olunduğuna bakılmaksızın, aşiret üyelerinin tamamının oylarının o kişiye verilmesine neden olmaktadır (Özer, 1998, 118-119). Modern demokrasi ölçüleri içerisinde çok da uygun görülmeyen bu hareket tarzı, geçmişte ve günümüzde, özellikle Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgelerinde bulunan büyük aşiretlere mensup pek çok milletvekili ve belediye başkanı seçilmesini mümkün kılmıştır. Böylesine düzenli ve örgütlü bir yapıya sahip olan aşiretlerin bazılarının isimlerinin, başta uyuşturucu ve silah kaçakçılığı olmak üzere, kırsalda meydana gelen önemli organize suçlarla birlikte anılması ise bu katı sosyal düzenin de önemli suçların ortaya çıkışına neden olabildiği gerçeğini gözler önüne sermektedir.

Kırsalın suçu etkileyen bir diğer kültürel özelliği ise, kanunlarca suç sayılan bazı eylemlerin kırsalda kültürel bir alışkanlığa dönüşmesi ve suç olarak algılanmamasıdır (Jobs, 2003, 11). Türkiye'de bunların başında kız kaçırma olayları gelmektedir. Eskiden kızları evlenmeye zorlamak ya da başlık parasından kurtulmak amacıyla yapılan kız kaçırma eylemleri, sonu kan davalarına kadar uzanan olumsuzluklara neden olabiliyorken (Tezcan, 1981, 26-27), günümüzde genellikle eskisi kadar olumsuz sonuçlara yol açmamaktadır. Kız kaçırarak evlenmek ya da iki tarafın anlaşarak kaçması, özellikle bazı kırsal topluluklarda gelenek haline dönüşmüştür ve genellikle ailelerin anlaşarak evliliğe karar vermeleri ile sonuçlanmaktadır. Bu davranış tarzı, her ne kadar eskisi gibi sonu ölümlerle sonuçlanabilen olumsuzluklara yol açmasa da genellikle kız tarafının şikâyetçi olması sonucunda, Türk Ceza Kanunu (TCK)'nin 109'uncu maddesi gereği, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan gerekli adli işlemler yapılmakta, eğer her iki tarafta 18 yaşının üstünde ve kendi rızaları varsa, yapılan işlemler zaman kaybından öteye gitmemektedir. Bu zaman kaybı, devlet ve toplum için gerek ekonomik açıdan gerekse de başka suçların önlenmesi için harcanacak zamanın boşa harcanması açısından zararlara yol açsa da sosyolojik açıdan esas tahribata yol açan durum ise kaçırılan ya da kendi isteğiyle kaçan kızların yaşlarının küçük olduğu hallerde ortaya çıkmaktadır. Kanunlara göre suç teşkil eden, kızların küçük yaşta evlendirilmelerinin normal karşılandığı bazı kırsal topluluklarda, kendi eşini küçük yaşta kaçırdığı için devam eden yargılaması sonucunda, TCK'nın 103'üncü maddesinde düzenlenen çocukların cinsel istismarı suçundan uzun yıllar hapis cezasına mahkûm olan kişilerle karşılaşmak mümkündür (hurriyet.com.tr [web], 2014). Bir oyun ve gelenek gibi görülen bu davranış, hem kızların küçük yaşta evlenmelerinin yarattığı psikolojik ve sosyolojik sorunlara hem de karşılığı olan hapis cezası nedeniyle ailelerin parçalanmasına neden olabilmektedir.

Özellikle Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgelerinde, sınıra yakın yerlerde bir meslek gibi algılanan kaçakçılık suçu da bu bölgelerin kültürel özelliklerinden kabul edilen bir suç türüdür. Bölge insanı kaçakçılığı bir suç olarak görmemektedir ve kendilerinin sınır ticareti yaptıklarını, bunu da çok zor şartlar altında gerçekleştirdiklerini beyan etmektedirler. Bölgede uzun yıllardır devam eden terör olayları da

kaçakçılığın kontrolünü zorlaştırmaktadır ve kaçakçılık faaliyetleri bölgeyle özdeşleşmiş, bilinen bir gerçek olarak varlığını devam ettirmektedir (milliyet.com.tr [web], 2013a).

2872 sayılı Çevre Kanunu'nda düzenlenen hali idari para cezasıyla, 6831 sayılı Orman Kanunu'nda düzenlenen hali ise suç kapsamında değerlendirilip hapis cezasıyla karşılık bulan anız yakmak da (Karakaya [web], 2015) çiftçiler tarafından uzun yıllardan beri kullanılan ve pek çok çiftçi tarafından halen daha suç olarak görülmeyen bir yöntemdir. Çiftçilerin tarla ve bahçelerini temizlemek ve bir sonraki döneme hazırlamak amacıyla başvurdukları bu yöntemin, doğal hayata onarılması imkânsız zararlar verdiği, ayrıca kontrolsüzce yakılan ateşin çevredeki ormanlık alanlara, diğer bahçe ve tarlalara sıçrayarak büyük yangınlara sebebiyet verdiği görülmektedir (Kara ve Sezer, 1992, 19-22). Bahsedilen bu suçlar dışında, yine Orman Kanunu'nda suç olarak belirtilen kaçak orman emvali kesme ve yer açma suçları ile kendilerini yaban hayvanlarından korumak ve avcılıkta kullanmak için edindikleri av tüfeklerine ruhsat çıkartmayı gereksiz görme gibi kırsal hayatta normal karşılanan daha pek çok eylem, aslında kanunlarca düzenlenmiş ve karşılığı hapis cezalarına kadar varabilecek suçlardır.

Türkiye kırsalı, Anadolu'nun binlerce yıllık kültürünün getirdiği özellikler nedeniyle, kırsal suç araştırmacıları için her bir köşesinde farklılıklar barındıran, el değmemiş bir laboratuvar niteliğindedir. Suç teşkil eden farklı eylemler, farklı kırsal topluluklarda, farklı nedenlerle meşrulaştırılmakta ve normalleştirilmektedir. Tarafımızca, bu duruma neden olan sosyolojik faktörlerin, ekolojik kriminolojiye getirilecek eleştirel bakış açısıyla irdelenmesi ve yapılacak nitel ve nicel çalışmalarla tartışmaya açılması gerektiği düşünülmektedir.

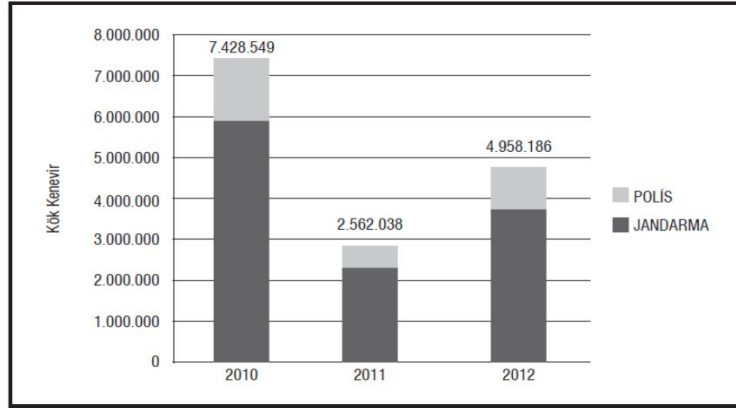
3.3. Ekonomi

Bir yerin ekonomik özellikleri deyince, o yerde faaliyet gösteren iş kolları, bu işlerde istihdam edilen insanlar ile onları istihdam edenler arasındaki ilişkiler akla gelmektedir. Bir yere hâkim olan iş kolları o yerin sosyo-kültürel yaşantısını derinden etkilemekle birlikte, açılan yeni iş sahaları da sosyo-kültürel yaşamda önemli değişikliklerin meydana gelmesine neden olabilmektedir. Suç ve suçluluk da ekonomik faaliyetlerden ve bu faaliyetlerdeki değişikliklerden önemli ölçüde etkilenmektedir.

Yüz yıllardan beri kırsal toplulukların en önemli geçim kaynağını tarım ve hayvancılık oluşturmaktadır (Özensel, 2015: 48). Türkiye de dünyanın önde gelen tarım ülkelerinden biri olarak, tarımın ekonomisine en fazla katkı yaptığı ülkeler arasında yer almaktadır. Ancak uygulanan yanlış tarım politikaları, bir tarım ülkesi olan Türkiye'yi dışarıdan tarımsal ve hayvansal ürün ithal etmek zorunda bırakmaktadır. Üretimde profesyonelleşmeyi yeteri ölçüde sağlayamayan Türk tarımı, her geçen gün mücadele ve üretim gücünü kaybetmekte, yüz yıllardır tarımla uğraşan ailelerin çocukları, köylerini terk ederek çareyi başka iş kollarına yönelmekte aramaktadırlar (Türkyılmaz ve Nazlıgül, 2002, 178-181; Arı, 2006, 66-72). Bununla birlikte, yaşanan her türlü sıkıntıya rağmen tarım ve hayvancılık kırsalın büyük çoğunluğunun en önemli ekonomik faaliyeti olmaya devam etmektedir.

Bu durum, tarım ve hayvancılık faaliyetlerini olumsuz etkileyen ve tarımsal suçlar olarak adlandırılan; hayvan hırsızlığı, tarım aleti hırsızlığı, tarımsal ürün hırsızlığı, gübre ve zirai ilaç hırsızlığı, tarım araçlarından mazot hırsızlığı, tarlada/bahçede ekili ağaca ve fidana zarar verme, tarım aletlerine ve tarla/bahçe fens tellerine/çitlerine zarar verme, tarlada/bahçede kasten veya taksirle yangına sebep olma, ürün satışı esnasında dolandırıcılık gibi pek çok mala karşı suç ile yasadışı uyuşturucu madde ekimi (Barclay, 2001, 13-18) gibi tarımsal faaliyetler esnasında işlenebilen suçları da beraberinde getirmektedir. Akgül (2014, 132) yaptığı araştırma sonucunda, doğal bir uyuşturucu madde üretim tekniği olan kenevir bitkisinden esrar elde etme suçunun çoğunlukla, tarımsal faaliyetlerin temel geçim kaynağını oluşturduğu J.Gn.K.lığı sorumluluk bölgesinde meydana geldiğini tespit etmiştir (Şekil 1).

Şekil 1: Türkiye Genelinde Ele Geçirilen Yasadışı Kenevir Bitkisi (Akgül, 2014, 130)

Her ne kadar, halen daha tarım ve hayvancılık kırsalın büyük kısmının birinci ekonomik faaliyeti olma özelliğini devam ettirmekte olsa da yaşanan sıkıntılar hem tarımsal üretimde bazı değişiklikleri hem de kırsalda tarım ve hayvancılık haricinde başka iş sahalarının kurulmasını beraberinde getirmektedir (Özensel, 2015, 52). Bu gelişmeler esnasında doğal hayatın göz ardı edilmesi, aynı zamanda pek çok çevre suçunun da ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Kırsalda çevreyi ve doğal hayatı olumsuz etkileyen bu faaliyetler arasında akla ilk gelenler tarımsal üretimde kullanılan kimyasal ilaçların çevreye ve doğal hayata verdiği zarar ile açılan maden ocakları ve inşa edilen hidroelektrik santrallerin doğada yarattığı tahribattır.

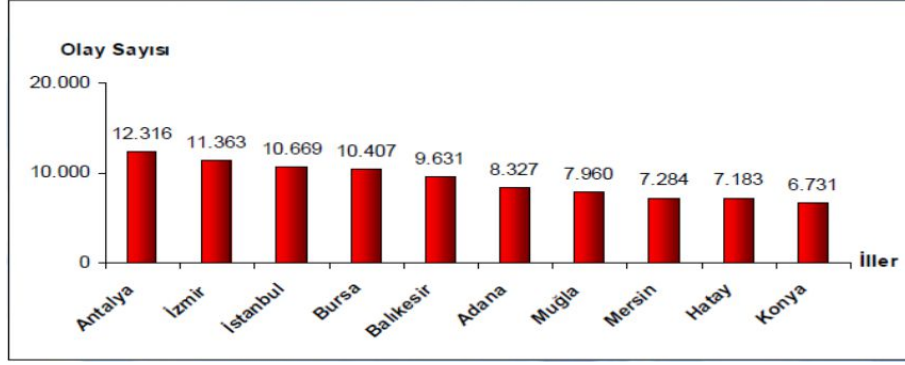
Yeni bir kriminoloji dalı olarak son yıllarda ortaya çıkan “Yeşil Kriminoloji” (Green Criminology)’nin ilgi alanına giren, doğal hayatın dengesini olumsuz yönde etkileyen bu suçlar, ilk etapta doğrudan bir insan mağduru olmaması nedeniyle göz ardı edilen ancak uzun vadede pek çok insanın hayatını olumsuz yönde etkileyebilecek türden suçlardır (Potter [web]). Bu nedenle, gelecekte yapılacak suç araştırmalarında, şu ana kadar göz ardı edilen çevreye ve doğal hayata karşı suçların ciddi bir şekilde tartışmaya açılması gerektiği, bu doğrultuda en büyük görevin ise kırsal suç araştırmacılarına düşeceği değerlendirilmektedir.

Tarımda kullanılan insan gücünün azalmasına karşın, uygulanan yeni üretim teknikleriyle daha fazla ürün alma çabaları da artmaktadır. Ne var ki, tüketime yönelik yanlış tarımsal üretim uygulamaları hem elde edilen ürünlerin insan sağlığını tehdit eden, kalitesiz ürünler haline gelmesine hem de üretimi arttırmak için kullanılan birtakım kimyasalların doğal hayatı zarara uğratmasına neden olmaktadır (Tiryaki, Canhilal ve Horuz, 2010:161-163). Bu olumsuzluklara verilebilecek en güncel örnek, Eğirdir Gölü’nün son halidir. Isparta ilinin içme suyu ihtiyacının bir kısmını da karşılayan Eğirdir Gölü, çevresindeki elma bahçelerinde bilinçsizce kullanılan kimyasal tarım ilaçları nedeniyle içme suyu özelliğini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıyadır (Eğirdir Gölü Etkinliği Düzenleme Komitesi, 2015).

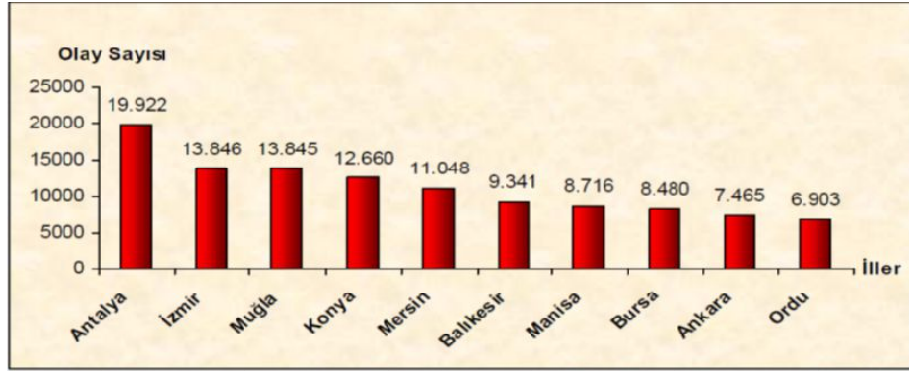
Son zamanlarda kırsalda faaliyetleri artan ve az da olsa kasabalarda ve köylerde ikamet edenlere yeni iş sahaları sağlayan hidroelektrik santraller ve maden ocakları da kuruluş ve işletiliş aşamalarında gözetilmeyen kurallar nedeniyle onarılması güç çevresel tahribatlara neden olmaktadır (Kulaksız, 2012, 6-28; Ürker ve Çobanoğlu, 2012: 63-68). Ülke ekonomisine yaptıkları katkıları öne sürerek, çevreye verdikleri zararın bir bakıma görmezden gelinmesi gerektiğini ima eden bazı işletmeler hakkında yargıya taşınan süreçler genelde işletmelerin aleyhine sonuçlansa da (Ürker ve Çobanoğlu, 2012, 78-79), bu işletmelerin doğaya verdikleri zararın geri dönüşünün mümkün olmaması, konu hakkında daha etkin araştırmaların yapılmasını ve önleyici tedbirlerin uygulanmasını, insanların yaşadıkları yerlere öncelikle kendilerinin sahip çıkmasını sağlayacak bilincin geliştirilmesini gerektirmektedir.

Kırsalın değişen ekonomik yapısının suç üzerinde etkili olduğu bir başka örnek de özellikle Ege ve Akdeniz gibi turistik faaliyetlerin yoğun olduğu bölgelerde, sahil şeridine yakın olan kasaba ve köylerde turizmin ekonomide birinci sıraya yerleşmesiyle birlikte bölgede görülen suçun miktarında, türünde ve zamanında meydana gelen değişikliklerdir. Türkiye’de kasaba ve köy nüfusları her yıl biraz daha azalırken, yerli ve yabancı turistlerin hareketliliğine bağlı olarak sürekli değişen ve yoğun bir nüfusa sahip olan Ege ve Akdeniz sahilindeki iller, son yıllarda J.Gn.K.lığı sorumluluk bölgesinde sayısal olarak en fazla suçun meydana geldiği yerler haline gelmeye başlamışlardır (Şekil 2 ve Şekil 3).

Şekil 2: J.Gn.K.lığı Sorumluluk Sahasında 2010 Yılında En Fazla Asayiş Olayı Meydana Gelen İller (J.Gn.K.lığı, 2011, 32)

Şekil 3: J.Gn.K.lığı Sorumluluk Sahasında 2014 Yılında En Fazla Asayiş Olayı Meydana Gelen İller (J.Gn.K.lığı, 2015, 46)

Muğla ve Mersin gibi turizm potansiyeli olan illerin J.Gn.K.lığı sorumluluk sahasında en fazla asayiş olayı meydana gelen yedinci ve sekizinci iller olarak yer aldığı 2010 yılından 2014 yılına gelindiğinde, sıralamadaki ilk altı ilin beşini Ege ve Akdeniz'e kıyısı olan turizm illerinin oluşturduğu görülmektedir. Yoğun yerli ve yabancı turist akışının yaşandığı bu yerlerde, suçların türlerinde ve yoğunlaştığı zamanlarda da değişimler yaşanmaktadır. Turistik bölgeler uyuşturucu tacirleri tarafından pazar olarak görülmekte (Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi, 2013, 164), bazı turistler bizzat uyuşturucu ticareti suçunun failleri konumunda yer almakta, tarihi eser kaçakçılığı, yabancıların usulsüz mülk edinmesi (Tataroğlu ve Subaşı, 2009, 85) ve biyokaçakçılık (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Biyolojik Çeşitlilik Daire Başkanlığı Biyoteknoloji Şube Müdürlüğü, 2013, 20) gibi suçlar turistler tarafından işlenebilmektedir. Turistler tarafından işlenebilen bu suçların yanında turistlere cinsel taciz, özellikle eski Sovyet ülkelerinden gelen kadınlara zorla fuhuş yaptırılması ve turistlerin dolandırılması gibi turistlere karşı işlenen suçlar da bu bölgelerde sıkça görülmektedir (Tataroğlu ve Subaşı, 2009, 85-86). Turist akışıyla birlikte, işletmelerde çalışacak eleman ihtiyacının yarattığı istihdam da yurdun değişik bölgelerinden pek çok kişinin yaz aylarında çalışmak için bu bölgelere akın etmesine ve turizm sezonunun suçlar açısından en yoğun dönem haline gelmesine neden olmaktadır.

3.4. Demografi

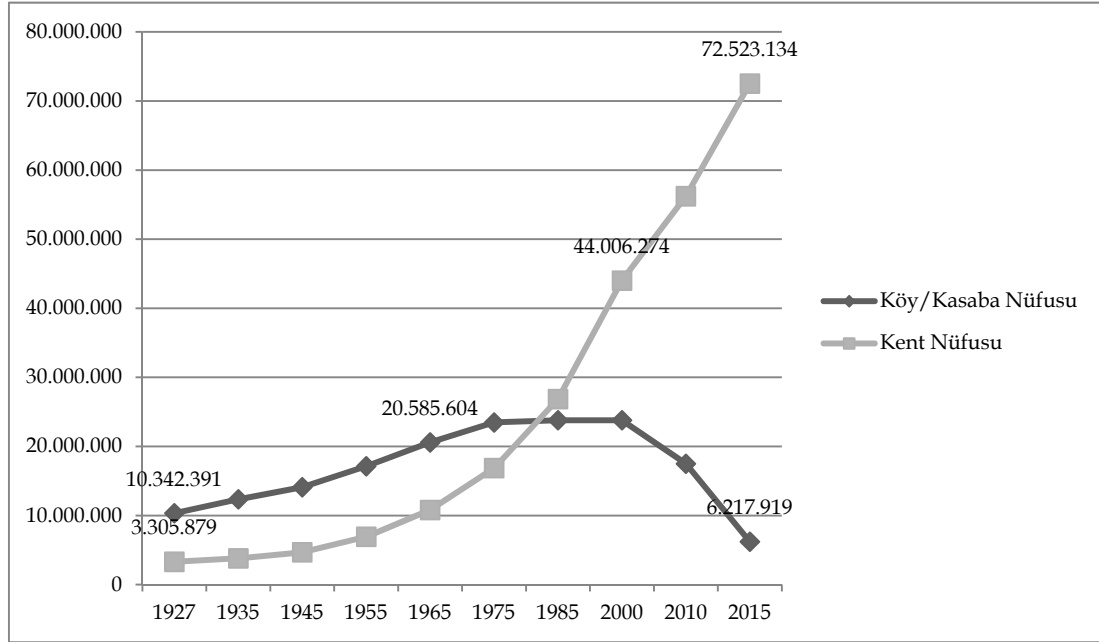
Bir yerde yaşayan nüfusun etnik durumu, miktarı, yaş ve cinsiyet dağılımı, eğitim durumu gibi yapısal özellikleri ve özelliklerindeki değişimler o yerin demografik özellikleri olarak nitelendirilmektedir. Bir yerin demografik özellikleri o yerin sosyo-kültürel yaşamı hakkında bilgi vermekle birlikte, bu özellikler suç ve suçluluk üzerinde de önemli etkilere sahip olmaktadır.

Cumhuriyetin ilk dönemlerinde kasaba ve köylerde yaşayan nüfusu kentlerde yaşayanlardan oldukça fazla olan Türkiye'de, 1950'li yıllarda başlayan ekonomik kalkınma hareketleriyle birlikte kentlerde doğan iş gücü ihtiyacı kırsaldan karşılanmaya başlanmış ve köyden kente göç teşvik edilir bir hareket haline

dönüşmüştür (Güreşçi, 2010, 77). Günümüzde ise sosyolojik bir sorun haline dötüşen (Güreşçi, 2012, 47-51) köyden kente göç sonucunda, kasaba ve köylerde yaşayan nüfus her geçen yıl biraz daha azalmakta (Tablo 3), özellikle genç nüfusun kırsalda yaşama isteği yok olmaktadır (Yakar, 2012, 134-148). Kırsalda nüfus yoğunluğunun azalması ve yaş ortalamasının artması kırsal suçları da farklı açılardan etkilemektedir.

Tablo 3: Yıllara Göre Kıy ve Kent Nüfusundaki Değişim Eğilimi⁴

Eskiden kırsalda çokça karşılaşılan, en az üç kuşak aileyi aynı evde barından geniş aile yapısı, günümüzde yerini anne, baba ve çocuklardan oluşan çekirdek ailelere bırakmıştır. 1988 yılında, Malatya ili kırsalında bulunan ailelerin yapıları üzerine yapılan bir araştırmada, sanayileşmenin sosyolojik etkileri sonucunda geniş kırsal aile yapısının terk edildiği ve incelenen ailelerin % 65,7'sinin çekirdek aile yapısına sahip olduğu tespit edilmiştir (Merter, 1990, 232). Bu oranın günümüzde daha da artmış olmasını beklemek gayet normaldir.

Eskiden, tarımda gerekli insan gücünü karşılamak için çok nüfusa sahip olmak gerekirken, tarımda makineleşme bu ihtiyacı ortadan kaldırmıştır. Ayrıca eskiden tüm ihtiyaçlarını kendisi üreterek karşılamaya çalışan köylü de artık pek çok ihtiyacını hazır olarak satın almaktadır. Köylüler de artık ilçe merkezlerinde kurulan haftalık pazarlara gidip sebze-meyve almakta, yumurta, süt, yoğurt gibi köy ürünü olarak nitelendirildiğimiz temel gıda maddelerini marketlerden temin etmektedir (Dizdar, 2012).

Tarafımızca, kırsal sosyal hayat alışkanlıklarındaki bu değişikliklerin aynı zamanda yeni suç fırsatlarının oluşmasına da neden olduğu ve bu durumun kırsal suç araştırmacıları tarafından tartışılması

⁴ Nüfus verileri TÜİK (tuik.gov.tr)'ten alınmıştır.

gerektiği değerlendirilmektedir. Bu kapsamda kasaba ve köylerde azalan nüfusa rağmen hırsızlık olaylarının sürekli artış göstermesinin ve önümüzdeki yıllarda da bu artışın devam edeceğinin öngörülmesinin (Polat, Eren ve Erbakıcı, 2013, 21-24) gelişen teknolojinin ve ulaşım imkânlarının hırsızlara sağladığı fırsatlar kadar, değişen kırsal sosyal yaşam alışkanlıklarının yarattığı yeni suç fırsatlarıyla da ilişkili olduğu değerlendirilmektedir. Eski geniş aile yapısında, tarlaya çalışmaya giden daha fazla aile üyesi olmasına rağmen, evde kalan dedelerin ve ninelerin varlığı evden hırsızlıkların önlenmesi konusunda önemli rol oynuyordu. Günümüzde ise köy ve kasabalardaki evler daha uzun süreler boş kalmakta, tarlada çalışan insanların yerini makinelerin alması sonucunda tarlalardaki ve bahçelerdeki insan varlığı azalmakta, buralarda meydana gelen suçların önlenmesi güçleşmektedir. Kent merkezlerinde pazar kurulan günlerde köyler adeta terk edilmişlik havasına bürünmekte, bu durumu fırsat bilen hırsızlar ise kolaylıkla amaçlarını gerçekleştirebilmektedir.

Kırsalın değişen demografik yapısının etkili olduğu bir diğer suç türü de tehdit, hakaret, yaralama gibi kişilere karşı işlenen suçlardır. Bu suçlar genelde arazi anlaşmazlığı, başıboş bırakılan hayvanların tarlalara/bahçelere zarar vermesi gibi basit anlaşmazlıklardan kaynaklanmaktadır. Eskiden köy muhtarının ve köyün yaşlılarının araya girmesiyle büyümeden çözülebilen ancak çözüme kavuşturulamayanlarının da ölümle sonuçlanan olaylara sebebiyet verebildiği bu tarz basit anlaşmazlıkların çoğu, günümüzde resmi makamlara bildirilmeye başlanmıştır. Bu durum, bir taraftan kırsalın en fazla vurgulanan özelliklerinden olan kendi içindeki sorunları çözebilme yeteneğinin her geçen gün biraz daha yok olduğunu (Jobes, Donnermeyer ve Weinand, 2000, 8) gösterirken, diğer taraftan da anlaşmazlıkların çözümünde kanuni yollara başvurma oranının artması, daha olumsuz sonuçların ortaya çıkmasına da engel olabilmektedir.

3.5. Teknoloji

Teknolojik gelişmelerin kırsala yayılması kentlere göre biraz daha fazla zaman alsa da bu zaman farkı her geçen gün biraz daha kısalmakta ve kırsalda da yeni teknolojilerin varlığı görülebilmektedir. Teknolojik gelişmeler eskiden çok uzak olarak algılanan kırsalın yakınlaşmasına, kırsal sosyal hayatın değişmesine ve dolayısıyla kırsal suçun da birtakım değişikliklere uğramasına neden olmaktadır. Teknolojik gelişmeler güvenlik kamerası ve alarm sistemlerinin kurulması gibi suçu önlemeye yardımcı araçların ortaya çıkmasını da sağlamakla birlikte, bu sistemlerin kırsaldaki bireysel kullanımında ve devletin kırsalda bu sistemleri kurmasında kentlerdeki kadar yaygınlık olmadığı görülmektedir (Karakehya, 2009, 325-330). Bununla birlikte, kırsal suçlardaki artış kasaba ve köylerde de yavaş yavaş MOBESE kameralarının kurulmasını beraberinde getirmektedir.

Tarımda makineleşme, insan gücüne olan ihtiyacı azaltıp, kırsal nüfusun kentlere göç etmesine ve kırsal aile yapısının küçülmesine neden olduğu gibi aynı zamanda maddi değeri yüksek tarım aletlerinin kullanılmaya başlanmasını da beraberinde getirmektedir. Tarımda kullanılan karasaban ve traktör sayılarının yıllık değişimi bu durumun en iyi örneklerinden biridir (Tablo 4). Aynı süre içerisinde karasaban sayısı % 78 azalırken, traktör sayısı % 38 artmıştır. Ayrıca gelişen teknoloji kırsal ev yaşantısına da yansımış ve evlerde maddi değeri yüksek teknolojik aletler de kullanılmaya başlanmıştır. Bu gelişmeler kırsalda hırsızlar için uygun hedeflerin artmasına neden olmaktadır.

Tablo 4: Yıllara Göre Karasaban ve Traktör Sayıları⁵

Yıllar	Karasaban Sayısı	Traktör Sayısı	Yıllar	Karasaban Sayısı	Traktör Sayısı
1998	188.505	902.513	2007	84.304	1.056.128
1999	178.052	924.471	2008	77.175	1.070.746
2000	152.744	941.835	2009	68.463	1.073.538
2001	146.768	948.416	2010	58.695	1.096.683
2002	129.169	970.083	2011	51.889	1.125.001
2003	125.335	997.620	2012	49.453	1.178.253
2004	110.486	1.009.065	2013	45.965	1.213.560
2005	103.578	1.022.365	2014	40.695	1.243.300
2006	91.213	1.037.383			

Maddi değeri yüksek hedeflerin artmasına neden olmasının yanı sıra, teknolojik gelişmeler kırsalda işlenen hırsızlık suçlarını kolaylaştırıcı bir etkiye de sahiptir. Özellikle çalınan ağır ve taşınması güç maddelerin motorlu araçlarla rahatça taşınabilmesi ve gelişmiş karayolu bağlantılarının çalınan maddelerin hemen istenen yere götürülmesine imkân sağlaması hırsızlıkları daha işlenebilir hale getirmektedir. Hırsızların teknolojik nimetlerden yararlanması, hem uzak ve ayrık durumdaki kırsal alanlara rahatlıkla

⁵ Karasaban ve traktör sayıları TÜİK (tuik.gov.tr)'den alınmıştır.

ulaşmalarına, hem de kırsalın taşıdığı bu özellikleri nedeniyle yakalanma riskini en aza indirmelerine yardımcı olmaktadır (Weisheit ve Donnermeyer, 2000, 338). Sonuç olarak şu söylenebilir ki, teknolojik gelişmeler bir taraftan kırsal yaşamı kolaylaştırırken, diğer taraftan da hem suçlular için kırsalda yeni hedeflerin ortaya çıkmasını sağlamakta hem de suçluların eskiden çok uzak görülen kırsala rahatça ulaşabilmelerine imkân tanımaktadır.

Görüldüğü gibi, kırsala özgü coğrafi, kültürel, ekonomik ve demografik özellikler kırsaldaki suçun kentteki suçtan farklılaşmasını sağlarken, kentteki teknolojik gelişmelerin kırsaldaki uygulamaları da suç üzerinde kenttekenden farklı etkiler yaratmaktadır. Dolayısıyla bu farklılıklar kent ve kır suçlarının farklı şekillerde ele alınması gerektiğini de kanıtlamaktadır.

Sonuç

Dünyanın önde gelen tarım ülkelerinden birisi olan ve kırsalda görevli ayrı bir kolluk teşkilatına sahip olan Türkiye için kırsal suçlar hem nicelik hem de çeşitlilik açısından kayda değer bir öneme sahiptir. Bu önem, kırsal suçların kırsala özgü sosyolojik bir bakış açısıyla ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. Bu doğrultuda, kırsalın kentten farklı coğrafi, kültürel, ekonomik, demografik ve teknolojik yapısının kırsaldaki suç ve suçluluk üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğunun incelendiği çalışma sonucunda, kırsaldaki suç olgusunun kenttekenden pek çok yönüyle farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışma sonucunda, kırsalın kentten farklı coğrafi yapısının, suçların oluşumunda, meydana gelen olayların kolluğa bildirilmesinde, kolluğun olaylara müdahalesinde ve olayların sonuçlarında kent suçlarına göre pek çok farklılığın ortaya çıkmasına neden olduğu tespit edilmiştir. Kırsal toplulukların sahip olduğu kültürel özelliklerin ise kentlerde sıkça meydana gelen pek çok suç türünün kırsalda ortaya çıkmasını engellediği, bununla birlikte kentlerde çok fazla meydana gelmeyen pek çok farklı suç türünün ise kırsalda meşrulaştırılmasını sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Yüzyıllardır kırsalın temel geçim kaynağı olan tarımsal faaliyetlerin, tarımsal suç olarak isimlendirilen ayrı bir suç türünün ortaya çıkmasına neden olduğu, bununla birlikte küresel kapitalist sistemin etkilerinin kırsalda da görülmesiyle birlikte özellikle çevre ve doğa suçları açısından kırsalın hassasiyet arz etmeye başladığı, özellikle sahil kasabalarında artan turizme dayalı ekonomik faaliyetlerin de kırsal toplumsal yapıyı ve kırsal suçları dönüştürdüğü tespit edilmiştir. Kırsalın demografik yapısının kentin demografik yapısından farklı olmasının kırsalda ve kentte meydana gelen suçları farklı şekillerde etkilediği, ayrıca kırsalın hızla değişen demografik yapısının da kırsalda meydana gelen suçları farklılaştırdığı tespit edilmiştir. Önüne geçilmez bir hızla gelişen ve toplumsal yaşamı her alanda etkileyen teknolojik gelişmelerin kırsalda meydana gelen suçları da etkilediği, ancak bu etkinin sonuçlarının kırsal toplulukların kendilerine özgü özellikleri ile etkileşerek, kırsala özgü şekillerde ortaya çıktığı görülmüştür.

Gelişen teknoloji ve küreselleşme sonucunda kırsal ile kent arasındaki farklılıkların ortadan kalktığını iddia eden bir çoğunluk olmasına rağmen, çalışmanın sonuçları her bir kırsal topluluğun sahip olduğu kendine has özelliklerin halen daha çok farklı topluluk yapılarının ortaya çıkmasına neden olduğunu göstermektedir. Kırsal toplulukların sahip oldukları farklı coğrafi, kültürel, ekonomik, demografik ve teknolojik özellikler, kırsal toplulukların kendi içlerinde de farklılıklar ortaya çıkarmasına neden olmaktadır. Kırsalın sahip olduğu bu her bir farklı özelliğin suç olgusu üzerindeki etkileri ayrı bir suç sosyolojisi çalışmasının konusu olabilecek niteliktedir. Sadece resmi suç istatistikleri üzerinden yapılan ve kırsalı "suçun olmadığı" yerler olarak gösteren çalışmaların yerine, kırsal sosyal yapıların ürünü olan, bu yapılar tarafından meşrulaştırılan ve pek çok kez karanlıkta kalan önemli suçların eleştirel bir bakış açısıyla ele alınması, Türkiye'de kırsal kriminoloji ya da kırsal suç sosyolojisi adında yeni bir araştırma dalının doğmasına neden olabilecek güçtedir.

Anadolu, derin kültürünün sağladığı olumlu niteliklerinin yanı sıra, suçu meşrulaştıran pek çok kültürel özelliği ile de el değmemiş bir suç araştırmaları laboratuvarı olarak araştırmacıların ilgisini beklemektedir. Bizce yapılması gereken, kırsal suçların kent suçlarından farklı olarak ele alınması gereken ve üzerinde çalışılmaya değer gerçek bir olgu olduğunun farkına varılmasıdır.

KAYNAKÇA

- Akgül, Arif (2014). Türkiye'de Yasadışı Kenevir Ekimi ve Mücadele Politikaları. *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*, S. 5(1), s. 119-140.
- Ali, Sabahattin (2010). *Kağın-Ses-Esirler*. (6. b.), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Arı, F. Aylan (2006). Türkiye'de Tarımın Ekonomideki Yeri ve Güncel Sorunları. *Çalışma ve Toplum*, S. 2(9), s. 61-81.
- Barclay, Elaine (2001). *A Review of the Literature on Agricultural Crime*. Armidale: Criminology Research Council, Institute for Rural Futures University of New England.
- Barclay, Elaine., Donnermeyer, F. Joseph ve Jobs, C. Patrick (2004). The Dark Side of Gemeinschaft: Criminality within Rural Communities. *Crime Prevention and Community Safety: An International Journal*, S. 6(3), s. 7-22.

- Carleton, Rebecca., Brantingham, Patricia L ve. Brantingham, Paul J. (2014). Crime Specialization in Rural British Columbia, Canada. *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice*, S. 56(5), s. 595-621.
- Coburn, F. Andrew, Mackinney, A. Clinton., McBride, D. Timothy ve Mueller, J. Keith (2007). Choosing Rural Definitions: Implications for Health Policy. *Rural Policy Research Institute Health Panel*, s. 1-8.
- Coventry, Garry ve Palmer, Darren (2008). Toward Constituting a Critical Criminology for Australia. İçinde Anthony, Thalia ve Cunneen, Chris (Ed.), *The Critical Criminology Companion* (s. 303-314). Sydney, Australia: Hawkins Press.
- DeKeseredy, S. Walter (2011). *Contemporary Critical Criminology*. Londra: Routledge.
- DeKeseredy, S. Walter ve Schwartz, D. Martin (2009). *Dangerous Exits: Escaping Abusive Relationship in Rural America*, New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.
- Dizdar, Yavuz (2012). *Yavuz Dizdar ile Süt Ürünlerindeki Risk*. (B. İvren, Röportaj Yapan) Indigo Dergisi.
- Donnermeyer, F. Joseph ve DeKeseredy, S. Walter (2008). Toward arural ceritical criminology. *Southern Rural Sociology*, S. 23, s. 4-28.
- Donnermeyer, F. Joseph ve DeKeseredy, S. Walter (2014). *Rural Criminology*. Londra: Routledge.
- Donnermeyer, Joseph., Scott, John ve Barclay, Elaine (2013). How Rural Criminology Informs Critical Thinking in Criminology. *International Journal for Crime, Justice and Social Democracy*, S. 2(3), s. 69-91.
- Dönmezer, Sulhi (1994). *Kriminoloji*. (8. b.). İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Fraser, Jennifer (2011). *Rural Crime Prevention: A Literature Review*. Ottawa: Crime Prevention Ottawa.
- Freudenburg, R. William (1986). The Density of Acquaintanceship: An Overlooked Variable in Community Research?. *American Journal of Sociology*, S. 92(1), s. 27-63.
- Güçük, Sabahat., Arıca Günher, Seçil, Akan, Zafer, Arıca, Vefik. ve Alkan, Servet (2010). Van İlindeki Çok Eşlilik Oranları ve Etkileyen Faktörler: Kesitsel Çalışma. *Kartal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Tıp Dergisi*, S. XXI(3), s. 127-133.
- Günşen İçli, Tülin (2013). *Kriminoloji*. (8. b.), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Güreşçi, Ertuğrul (2010). Türkiye'de Kentten-Köye Göç Olgusu. *Doğu Üniversitesi Dergisi*, S. 11(1), s. 77-86.
- Güreşçi, Ertuğrul (2012). Türkiye'nin Köyden Kente Göç Sorunu. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, S. (6), s. 41-55, <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/gumussosbil/article/viewFile/5000004311/5000004824>, Erişim Tarihi: 29.3.2016.
- Hayvan Hırsızlığının Men'i Hakkında Kanun, 22.3.1950, 1298, Resmi Gazete 27.3.1950, 7467.
- İnci, H. Ülkü (2013). "Basında Yer Alan Namus Cinayetlerinin Sosyolojik Analizi. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, S. 2(3), s. 282-296.
- J.Gn.K.İği. (2011). *2010 Yılı Faaliyet Raporu*, Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı.
- J.Gn.K.İği. (2012). *2011 Yılı Faaliyet Raporu*. Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı.
- J.Gn.K.İği. (2013). *2012 Yılı Faaliyet Raporu*. Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı.
- J.Gn.K.İği. (2013). *Hırsızlık Suçu ve Geleceğe Yönelik Yaklaşımlar*. Ankara: J.Gn.K.İği Basımevi Müdürlüğü.
- J.Gn.K.İği. (2014). *2013 Yılı Faaliyet Raporu*. Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı.
- J.Gn.K.İği. (2015). *2014 Yılı Faaliyet Raporu*. Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı.
- Jobes, C. Patrick (2003). Human Ecology and Rural Policing: A Grounded Theoretical Analysis of How Personal Constraints and Community Characteristics Influence Strategies of Law Enforcement in Rural New South Wales, Australia. *Police Practice and Research*, S. 4(1), s. 3-19.
- Jobes, C. Patrick, Donnermeyer, F. Joseph ve Weimand, Herb (2000). *A Qualitative and Quantitative Analysis of the Relationship between Community Cohesiveness and Rural Crime, Part 1*, Armidale: The Institute for Rural Futures.
- Kara, E. Erman ve Sezer, İsmail (1992). Anız Yakma. *Çevre Dergisi*, S. Ekim-Kasım-Aralık (5), s. 18-22.
- Karakehya, Hakan (2009). Gözetim ve Suçla Mücadele: Gözetimin Tarihsel Gelişimi ile Yakın Dönemde Gerçekleştirilen Hukuki Düzenleme ve Uygulamalar Bağlamında Bir Değerlendirme. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. 58(2), s. 319-357.
- Karamanoğlu, Y. Emre (2014). *Türkiye Kırsal Bölgesel Suç Verilerinin Analizi: Zaman Serileri Yaklaşımı*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü.
- Kulaksız, Seyfi (2012). *Madencilikte Çevre Yönetimi*, Afyon: Türkiye Maden Mühendisleri Odası.
- Kurtkan-Bilgiseven, Amiran (1988). *Köy Sosyolojisi* (2. b.), İstanbul: Filiz Yayınevi.
- Mears, P. Daniel., Scott, L.Michelle, Bhati, S. Avinash, Roman, John., Chalfin, Aaron ve Jannetta, Jesse (2007). *A Process and Impact Evaluation of the Agricultural Crime, Technology, Information, and Operations Network (ACTION) Program*. U.S. Department of Justice.
- Merter, Feridun (1990). *1950-1988 Yılları Arasında Köy Ailesinde Meydana Gelen Değişmeler (Malatya Örneği)*. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırmaları Kurumu Başkanlığı.
- OECD (2011). *Evaluation of Agricultural Policy Reforms in Turkey*. Paris: OECD Publishing.
- Özensel, Ertan (2015). *Türkiye'de Kırsal Yapıların Dönüşümü Kırsal Sosyolojisi*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Özer, Ahmet (1998). *Modernleşme ve Güneydoğu*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Plessis, Valerie du., Beshiri, Roland ve Bollman, D. Ray (2001). Definitions of Rural. *Rural and Small Town Canada Analysis Bulletin*, s. 1-17.
- Polat, Cevdet, Eren, Hakan ve Erbakıcı, Ferdi (2013). Hırsızlık Suçunu Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi ve Geleceğe Yönelik Yaklaşımlar. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, S. 2(1), s. 1-33.
- Polat, Oğuz (2009). *Kriminoloji ve Kriminalistik Üzerine Notlar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Siegel, J. Larry (2011). *Criminology*. (11. b.). e-book: Cengage Learning.
- Sokullu-Akıncı, Füsün (2013). *Kriminoloji*. (10. b.). İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Taş, Barış (2016). *Türkiye'nin Kırsal Yerleşmeleri*. İstanbul: Yeditepe Yayınevi.
- T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Biyolojik Çeşitlilik Daire Başkanlığı Biyoteknoloji Şube Müdürlüğü (2013). *Biyokaçakçılıkla Mücadele Rehberi*. Ankara: Mattek Matbaacılık.
- T.C. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı (2011). *Kırsal Kalkınma Planı 2010-2013*. Ankara.
- Tataroğlu, Muhittin ve Subaşı, Eyüp (2009). Kolluk Güçlerinde Modernleşme: Muğla Örneğinde Turizm Jandarması Yapılanması. *Yönetim ve Ekonomi*, S. 16(2), s. 73-93.
- Temurçin, Kadir ve Yakar, Mustafa (2013). Türkiye Kırsalında Suçlar ve Suçların Türlerine Göre Dağılışı (1997). *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 6(28), s. 403-431.
- Tezcan, Mahmut (1981). *Kan Davaları: Sosyal Antropolojik Yaklaşım*. (2. b.), Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No : 99.
- Tiryaki, Osman., Canhilal, Ramazan ve Horuz, Sümer (2010). Tarım İlaçları Kullanımı ve Riskleri. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, S. 26(2), s. 154-169.

Tönnies, Ferdinand (2001). *Community and Civil Society*. (J. Harris, Dü., J. Harris, & M. Hollis, Çev.), Cambridge: Cambridge University Press.

Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (2013). *2013 Türkiye Uyuşturucu Raporu*. Ankara: Korza Yayıncılık.

Türkyılmaz, M. Kenan ve Nazlıgül, Ahmet (2002). Türkiye Ekonomisinde Hayvancılığın Rolü ve Sorunları. *Kafkas Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi*, S. 8(2), s. 177-181.

Ürker, Okan ve Çobanoğlu, Nesrin (2012). Türkiye'de Hidroelektrik Santraller'in Durumu (HES'ler) ve Çevre Politikaları Bağlamında Değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 3(2), s. 65-88.

Weisheit, A. Ralph ve Donnermeyer, F. Joseph (2000). Change and Continuity in Crime in Rural America. *Criminal Justice* 2000, s. 309-357.

Weisheit, A. Ralph, Falcone, N. Dawid ve Wells, L. Edward (2006). *Crime and Policing in Rural and Small-town America*. (3. b.), Long Grove: Waveland Press.

Yakar, Mustafa (2012). İç ve Dış Göçlerin Kırsalda Nüfusun Yaş Yapısına Etkisi: Emirdağ İlçesi Örneği. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, S. 10(2), s. 129-149.

İNTERNET KAYNAKLARI

2872 Sayılı Çevre Kanunu.

<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.Aspx?MevzuatKod=1.5.2872&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=%C3%A7evre&Tur=1&Tertip=5&No=2872>, Erişim Tarihi: 6.8.2016.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu.

<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.Aspx?MevzuatKod=1.5.5237&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=t%C3%BCrk%20ceza%20kanunu&Tur=1&Tertip=5&No=5237>, Erişim Tarihi: 6.8.2016.

6831 Sayılı Orman Kanunu.

<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.Aspx?MevzuatKod=1.3.6831&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=orman&Tur=1&Tertip=3&No=6831>, Erişim Tarihi: 6.8.2016.

buyuktorbali.com. (2015). *Çocuksuz Köyler*, <http://www.buyuktorbali.com/cocuksuz-koyler>, Erişim Tarihi: 9.2.2016.

Eğirdir Gölü Etkinliği Düzenleme Komitesi. (2015). *Eğirdir Gölü Etkinliği Sonuç Bildirgesi (=Manifesto)*. Eğirdir,

http://www.suurunleri.org.tr/wp-content/uploads/2015/05/egirdir_sonuc_2015.pdf, Erişim Tarihi: 29.3.2016.

Güncel Türkçe Sözlük. "Kırsal",

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.56fac0764a31d4.11300070, Erişim Tarihi: 29.3.2016.

Güncel Türkçe Sözlük. "Töre",

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.56f8078fea86a0.08872540, Erişim Tarihi: 31.1.2016.

hurriyet.com.tr. (2014). *Kız Kaçırmanın Cezası Evlendikten Sonra Geldi*. <http://www.hurriyet.com.tr/kiz-kacirmanin-cezasi-evlendikten-sonra-geldi-27503829>, Erişim Tarihi: 27.3.2016.

jandarma.gov.tr. *Jandarma Genel Komutanlığı'nın Görevi*. <http://www.jandarma.gov.tr/genel/gorevi.htm>, Erişim Tarihi: 9.2.2016.

Karaçam, Nafiz (2011). *Koçcaz'ın Çocuksuz Köyünü Ziyaret Ettik*.

http://www.gazetetrakya.com/Haber/KOFCAZiN_COCKUSUZ_KOYUNU_ZIYARET_ETTiK/936248.html, Erişim Tarihi: 9.2.2016.

Karakaya, Halil (2015). *Orman Kanunu Çerçevesinde Anız Yakma Suçu*. <http://www.avukatlarimiz.com/makaleler/447-orman-kanunu-%C3%A7er%C3%A7evesinde-aniz-yakma-su%C3%A7u.html>, Erişim Tarihi: 27.3.2016.

milliyet.com.tr. (2013a). *Herkes Biliyor Ama Adı 'Kaçak'*, <http://www.milliyet.com.tr/herkes-biliyor-ama-adi-kacak-gundem/gundemdetay/06.01.2013/1651851/default.htm>, Erişim Tarihi: 27.3.2016.

milliyet.com.tr. (2013b). *Taş Zenginiyiz!*, <http://www.milliyet.com.tr/tas-zenginiyiz%20/gundem/gundemdetay/27.02.2013/1673847/default.htm>, Erişim Tarihi: 27.3.2016.

Potter, R. Gary (b.t.). *What is Green Criminology?*. <http://greencriminology.org/about-green-criminology/>, Erişim Tarihi: 25.3.2016.

radikal.com.tr. (2008). *Neslihan, Çocuksuz Köyün Mahzun Prensesi*. <http://www.radikal.com.tr/turkiye/neslihan-cocuksuz-koyun-mahzun-prensesi-903403/>, Erişim Tarihi: 9.2.2016.

tuik.gov.tr. *Tarımsal Alet ve Makine İstatistikleri*. http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?alt_id=1006, Erişim Tarihi: 25.3.2016.

tuik.gov.tr. *Temel İstatistikler-Yıllara ve Cinsiyete Göre İl / İlçe Merkezleri ve Belde / Köy Nüfusu, Genel Nüfus Sayımları - ADNKS*, <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>, Erişim Tarihi: 28.3.2016.

Tutar, Erol (2002). "Suçta Karanlık Alan-Suçta Siyah Sayılar", http://www.kriminoloji.com/Sucta_Karanlik_Alan-Siyah_Sayi-Erol_Tutar.htm, Erişim Tarihi: 9.2.2016.

un.org. (2010). *Impunity for Domestic Violence, 'Honour Killings' Cannot Continue - UN Official*.

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=33971#.VrovlfmLTIU>, Erişim Tarihi: 9.2.2016.